

H U N G A R I A N   M O N I T O R I N G

1988 október 30

VASÁRNAP

Ö S S Z E F O G L A L Ó

Budapesten a délutáni órákban különböző környezetvédelmi csoportok a Műszaki Egyetem előtt ismét tiltakoztak a Bős-Nagymarosi vízlépcső megépítése ellen és népszavazás kiírására gyűjtöttek aláírásokat - Bonnban ugyancsak tüntetést tartottak	2163 2165 2164 <u>2167</u>
A forint konvertibilissá tételét sürgette VILLÁNYI Miklós pénzügyminiszter	2150 2164
A Vasas Szakszervezet országos konferenciáján szorgalmazták a családi jövedelemadó kimunkálását. A konferencián NAGY Sándor a SZOT főtitkára figyelmeztetett, ha a kormánnyal nem sikerül a kollektív szerződések ügyében megegyezni, a szakszervezetek keményebb eszközökkel érvényesítik érdekeiket	2130 2147
A közgazdaságtudomány egyetemen megalakult a Nyilvánosság Klub, az egyesület célja, hogy a társadalmi élet minden területén biztosítsák a nyilvánosság jogát	2130
A Bécs-Budapesti autópálya mielőbbi megépítése mellett foglalt állást a burgenlandi tartomány kormánya	2164
A kiskeleti pártbizottság döntött az egyszintű pártirányítás bevezetéséről	2137
CSongrád-megyében a párt december 10-re pártértekezletet hívott össze	2147
Genscher üdvözölte a VSz külügyminisztereinek bpi felhívását, amely szorgalmazza, hogy a bécsi utótalálkozó sikeres befejezése után azonnal kezdődjenek tárgyalások a hagyományos fegyverek csökkentéséről.	2166

Külpolitika:

- A prágai TV élesen bírálta a hatósági tilalom ellenére megtartott tüntetéseket 2167

VASÁRNAPI UJSÁG:

- FUTÓ Dezső kisgazdaspárti képviselő hírlapíró visszaemlékezései - III.rész 2114
- Interjú FARKAS Vlagyimirral, a koncepciók perék kapcsán, aki az 50-s években az ÁVH un. "operatív technikai feladatait látta el, egyebek közt a KÁDÁR-ügy vizsgálatának vezetője volt 2121
- Megemlékezés Márton Áronról, az egykori szentéletről gyulafehérvári püspökről, akit 1951-ben életfogytiglani kényszermunkára ítélték 2131

ÖT KONTINENS HÉT NAPJA

2140

- Kohl moszkvai látogatása (2141)
- Az OKP háromnapos vitájáról (2143)
- Az FKP belső válságáról (2144)

GONDOLAT - JEL (2146) - HARMINC PERC ALATT A FÖLD KÖRÜL (2149)

VONZÁSKÖR - beszélgetések a KISZ országos értekezlete előtt 2152

Időjárásjeletés: 2168

1988, október 30. Vasárnap.

KOSSUTH - adó.

VASÁRNAPI ÚJSÁG.

7 h.

HÍREK:

A bányász szakszervezet tagsága sürgeti, hogy mielőbb döntsenek a tatabányai, a nógrádi és a mecseki vállalatok helyzetének végleges rendezéséről. A bányászok az eddiginél határozottabb érdekvédelmet követelnek, nem értenek egyet a bérből és fizetésből élők életszínvonalának további csökkentésével és nem fogadják el a munkanélküliséget. A bányaiipari dolgozók szakszervezetének bpesti tanácskozásán javaslatot fogadta el arról, hogy a szakszervezeti szolidaritási alapból 1 millió forintot juttatnak azoknak az Erdélyből hazánkba települt embereknek, akik a bányászatban dolgoznak.

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen megalakult a Nyilvánosság-klub. Az országos egyesület célja, hogy a társadalmi élet minden területén biztosítsák a véleménynyilvánítás jogát, a bírálatok, az alternatív elképzelések terjesztését és a vita szabadságot. A Nyilvánosság-klub alakuló közgyűlése 9 tagú, ügyvivő vezetőséget választott, amelynek tagjai: BABOS ENDRE ujságíró, BIHARI MIHÁLY politológus, BOKSÁNYI KATALIN ujságíró, FARKAS ZOLTÁN, a rádió munkatársa, KENEDI JÁNOS ujságíró, KOCSI GYÖRGYI ujságíró, LENGYEL LÁSZLÓ, a Pénzügykutató .. kutatója, MÉLYKUTI ATTILA ujságíró, SOLYOM LÁSZLÓ jogtudós, egyetemi tanár.

A SzU-ban olyan ifjúsági törvényt készítenek elő, amely megfelelő önkormányzatot kíván adni a fiataloknak. M. Gorbacsov a Komszomol megalakulásának 70. évfordulója alkalmából beszédet mondott és rámutatott, az átalakítás sorsa áttól függ, hogy miként fogadja azt az ifjúság. A szovjet vezető hangsúlyozta, el kell érni, hogy az emberek ne érezzék idegennek magukat saját munkájukban, valamint a politikai és a kulturális folyamatokban.

Az afgán elnök felkérte Perez de Cuellar ENSZ főtitkárt, hogy hívjon össze nemzetközi konferenciát az afganisztáni helyzet rendezésére. Nadzsibullah szerint a konferencián meg kelelne erősíteni Afganisztán el nem kötelezett és semleges státuszát és nemzetközi

(Vasárnapi újság.)

programot kellene kidolgozni az ország megsegítésére. A kabuli államfő azt is javasolta, hogy gyűjtsék be az országban az összes fegyvert és juttassák azokat vissza a gyártó országoknak.

Északkelet- Angliában szó szerint az égből pottyant le egy fiatal-ember saját esküvőjére. A 24 éves brit férfi ugyanis ejtőernyős és tanújával, valamint két barátjával 1.800 méter magasról ugrott le az északangliai, egyébként Washington nevű kisváros templomához. Ezután gyorsan átöltözött és pap elé vezette menyasszoynát, aki szintén hódol ennek a sportnak, de úgy döntött, hogy hagyományos módon megy el az igent kimondani.

A lottó nyertes számai:

3, 16, 24, 26, 36, 40 és a pótszám 27-es.

Az időjárásról:

Ma eleinte erősen felhős vagy borult lesz az ég. Délen és délnyugaton kisebb eső várható, később felszakadozik a flehőzet és a felhő-átvonulásokból legfeljebb egy - egy zápor, de hózápor is előfordulhat. Az északnyugati szél többfelé élénk, a Dunántúlon többfelé erős lesz. A legmagasabb hőmérséklet 5 és 10, a késő esti mínusz 1 és plusz 4 fok között alakul.

-

Egyszer majd, Kedves Hallgatóink összegyűjtjük majd mindazokat a telefonokat, illetve a telefonon érkezett információkat és véleményeket, amelyek a hallgatóktól jönnek. Igazán figyelemre méltó és kortörténetileg is igen jellemző, nem kritikai elemekre gondolok csupán, hanem arra, hogy tulajdonképpen a társadalom, mindannyian, miként reagálunk a Rádió különböző műsoraira. Telefonszámunk 38-72-96 és 38-79-15.

-

7 h. 12.

Hol is hagytuk abba K. irály Edit és FUTÓ DEZSŐ beszélgetését, amelynek most a 3-iok része következik?

- Ott hagytuk abba élettörténetét, hogy 1944 évégn, a német megszá-

(Vasárnapi újság.)

láskor megszűnt a Kisujtság. A munkatársak szétszéledtek, ugyanakkor azonban nem maradtak tétlenek. Királytelken, a laptulajdonos gróf Dessewffy Gyula birtikán találkoztak és az elelnállás lehetséges módjait latolgatták.

- FUTÓ: - Felvetődött a kérdés, hogy lehet-e olyan ellenállást csinálni, amilyen Jugoszláviába van. Megállapodtunk abba, hogy a mi terepviszonyaink, geológiai helyzetünk nem engedi meg. Abba maradtunk, hogy minél többbe utazzunk és világosítsuk fel a kisczardapárti emberekkel és mindazokat akikbe megbizunk, hogy készüljenek fel egy nagyon nehéz időre, mert a németek indent el fognak vinni és dugják el az élelmet és várják ki míg elmúlik fejünk felett a vihar. Meglehetősen sokat utazgattam akkor a Tiszántúlon, de 24 óránál tovább egy faluba se maradtam. Hát Istenem, félni én is félttem, bár sok vagány dolgot megcsináltam, de örületséget azért nem.

- 1944 -hez tartozik még életének az a fejezete, aminek ezt a címet adhatjuk, hogy - valami készül Debrecenben. -

- Egy politikával foglalkozó ember az ugye olyan mint a jó huszárló, hogy ha ilyet hall, hegyezi a fülét. Megérkeztem Debrecenbe és felkerestem Juhász Nagy Sándor bácsit.

- Juhász Nagy Sándor ugye korábban miniszter volt. A Károlyi-kormányban?

- Igen, a Károlyi kormányban volt az igazságügyi minisztere. Hadd jegyezzem itt meg, ahányszor a neve az én emlékezetembe felötlik, akkor mindig egy Sinka István vers jut eszembe- Istenem, magyar volt, szóljon, aki látta. - Ezzel azt akarom modnani, hogy Juhász Nagy Sándort úgy elfelejtették a történészeink is, pedig Juhász Nagy Sándor sokaké, sokkal különbe ember volt, különbe politikus volt, mint annyi csiri-biri ember, akit kiemelnek itt a történelemben.

- Abban az időben, tehát 44 végén Juhász Nagy Sándor már egyházi ügyekkel foglalkozott ugye?

- Akkor ő már a debreceni egyházkerület főjegyzője volt. Politizált is meg nem is. Sugó volt mindjárt inkább így, a politikai életbe a baloldal számára.

- És önnek mit sugott?

- Elkezdte nekem mesélni, hogy ezelőtt párt nappal- mondta- felkeresett engem Gerő Ernő és Révai József. Szegedről jöttek, ahol többek között felkeverték a Balogh pátert és megkérdezte akkor tőlem Sándor bácsi, hogy ismerem-e a Balogh Istvánt, aki plebános Szegeden,

(Vasárnapi újság.)

Alsóvároson. Mondtam, hogy bevallom férfiasan a nevét se hallottam. Pedig azt modnja, az szervezi a kisgazdapártot.

- Hát mi érdeke fűződött Gerőnek és Révainak a kisgazdapárthoz?
- Tudni illik, ugye Moszkvába elhatározták és itt Magyarországon, ... irányítását. Ennek megszervezésére Moszkvából megérkezett Gerő és Révai. Első utjuk Szegedre vezetett. Szegeden valóban voltak kommunista sejtek és az ottani szegedi kommunistáktól megkérdezte ez a két derék moszkovita, hogy kivel lehetne itt tárgyalni és van-e itt kisgazdapárt. Hát ezek, lehet hogy ijedtükbe, lehet hogy nem, hirtelen nem tudtak nekik más nevet modnani mint azt mondták hogy van itt egy páter. Őt ugy ismerik, hogy baloldali. Megállapodtak, hogy Szegeden ő fogja szervezni és ő fogja képviselni a kisgazdapártot. Amit a Balogh-páter el is fogadott.

- Ön megismerkedett valaha is Balogh páterrel:
- Hát persze, hogy megismerkedtem, mert ugye én képviselő lettem és mint ilyen, hát mindenkivel megismerkedtem.

- És az Ön személyes véleménye mi Balogh páterről?
- Én semmi jót nem tudok mondani, azonkívül, hogy eszes ember volt, nem vitás és ügyesen politizált azuokba az időkbbe, de gazdasági vonatkozású cselekedetei olyan sötétek voltak, hogy vettek mind a szociáldemokrata mind a kommunista párt hasonló zsánerű embereivel.

- Mit takart ez a gazdasági cselekmény?
- Később a Balogh páter többek köztöt azelhaygott javaknak a kormáeynbiztosá lett és mint ilyen mérhetetlen lopási lehetősége volt. meg is tette. Mert hiszen olyan képtárat sikerült magának összeszerezni ami párját ritkitja.

- Debrecennél, az ideiglenes nemzeti gyűlésnél tartottunk. Ott lett Ön nemzeti gyűlési képviselő. Ez hogyan történt?

- Meséje van ennek. Egyik alkalommal azt mondja nekem Juhász Nagy Sándor bácsi, hogy mond fiam, nem akarszt te képviselő lenni? Hát sóbálvánnyá meredtem. De ő aztán folytatta, hogy legjobb lesz, ha most gyorsan hazautazol Bárándra aztán vagy a kisgazdapárttal vagy ha van ottan előjáróság, vagy valamilyen ilyen szervezet, kérsz tőlük egy papírt, hogy téged jelölnek, illetve beküldenek az ideiglenes debreceni nemzeti gyűlésbe. Aztán a többit bizd rám! Hát én ki is nyargalmat Bárándra, megszereztem a papírt a kisgazdapárttól, pecsétet ütöttek rá. És amikor visszajöttem Debrecenbe,

(Vasárnapi újság.)

a Bika haljába, éppen ott találtam Bihari Nagy Lajost. Ő volt akkor a Bihar vármegyei kisgazdapárt elnöke és mondom neki, hogy te Lajos, ha már itt vagy, akkor ird alá mint vármegyei kisgazdapárti elnök. Lajos ránézett a papírra és azt mondja, hogy tartsd a hátad. És megnyálazott egy tintaceruzát, amit elővett a zsebiből. Aláírta, hogy javaslom. Amíg ottan beszélgetünk és gratuálnak nekem, valaki hátulról átfogja a vállamat. Látom, hogy Juhász Nagy Sándor bácsi és akkor ő mondja nekem, hogy nézd fiam, ne csodálkozz azon, hogy te nemzetgyűlési képviselő lettél. Hát ez így megy most. Hanem így keményebben, még erre is jól emlékszem, úgy látszik, hogy nemcsak az én nemzetgyűlési képviselői mandátumommal, szerintem voltak bajok, - ami felett átnéztek és túlnéztek, hanem számtalan hasonló eset volt és hasonló módon kerültek be ide nemzetgyűlési képviselőnek.

- Ez tehát a gyors döntések ideje volt?

- Persze! A Dálnoki Miklós Béláékat ekkor hozta meg egy különvonat Moszkvából. Ezzel a vonattal egy csomó szovjet tiszt, illetve tábornok, vagy részben politikus is érkezett, amiről én napokig nem tudtam. Mert hiszen a szovjeteknél minden olyan titokzatosan történt és ezek jobban szerettek inkább éjszaka dolgozni, mint nappal. És éjszaka csinálták a politikát mint ahogy, mint ahogy a későbbi magyar ÁVO, de tudjuk, hogy az NKDV is, főleg éjszaka hallgatta ki az embereket. Akkor már Debrecenbe volt a Gerő Erő és a Révai. És tulajdonképpen az történt, hogy 10 nap alatt gatyába rázták ugye ezt az egész felszabadítási politikát, illetve kiosztották a szerepeket, hogy ki mit fog csinálni. Igaz, hogy ezt a gatyát nem ránk szabták, de pillanatnyilag legalább a szemérmünket eltakarta. Nem kényeskedtünk, miután nem is iegn kényeskedhattunk, mert hiszen arról volt szó, hogy elinduljon, beinduljon a magyar belpolitikai élet.

-A felszabadulást követően az újra meginduló Kisújságnál képviselőként, illetve újságíróként kettős funkciót vállalt. Akkori cikkeit, memorandumait, interpellációit, átlapozva, sokat foglalkozott a rendőrséggel. Ilyen címekkel írt cikkeket a Kisújságban: Csendélet Tiszaroffon. - Kit nem tartóztattak még le a faluban? - A belügyminiszter és a savanyu szőlő. - Őszinte helyzetkép a szabolcsi minta-rendőrségről. - Egy rendőr, két szoba. - Szóval, sokat foglalkozott a rendőrség túlkapásaival. Ilyen eset volt pl. az úgynevezett gyömrői ügy is.

(Vasárnapi újság.)

- Azt hiszem még április végén egy asszonyküldöttség jött a Kisújsághoz. 10-12 fekete gyászruhába öltözött asszony volt. Elmondták, hogy az ő közvetlen hozzátartozójuk, férjük, vagy testvérük mintegy 15-20 emberről tudnak már akit a rendőrség meggyilkolt. Persze kérdeztem, hogy hát milyen címen gyilkolták őket? Mert gyilkoltak nadrágos embereke telső sorban, tehát papot, jegyzőt, tanítót, postamestert, aztán iparosokat is.

- Na de hát tulajdonképpen miért gyilkoltak?

- Nem tudom másképpen megmagyarázni, mint ahogy annakidjéna Horthy fehér terror idején is elszabdultak az indulatok és sok ilyen megszárlás volt, hát ha Francia Kiss Mihályról ha szót ejtek, arra mindenki kell, hogy emlékezzen, különösen a régiek. Ugyanez történt itt Gyömrőn is. Gyilkoltak. Én tudom, mert akkor ár hire járt, hogy gróf Révai József, a Pázmány Péter Egyetem professzora, az is lent járt Gyömrőn és az sem tért vissza. Tudni illik a Révai, aki baloldali embernek számított, ez nem azt jelenti, hogy kommunista volt, elment a Rákosi Mátyáshoz itt Pesten és mondta neki, hogy, hogy Rákosi ur, nekem pár száz hold földem van Gyömrőn, s miután az anyámmal együtt itt lakom a Magyar utcába és éhezem, szeretném, hogy ha adna nekem egy papir, hogy hozhassak a kishaszonbérletbe kiadottbirtokomról, a bérlőktől némi élelmet, mert éhen pusztulunk itt Pesten. Rákosi adott is neki egy papírt és ezzel a papírral ment ki Gyömrőre. A nóta vége az lett, hogy a Révai Józsefet is, a grófot, éppen úgy meggyilkolták, mint annyi más embert. Ugy vadásztak ezek a rendőrök az emberekre, mint ősszel vagy télen körvadászatton a nyulakra szoktak vadászni.

- A gyömrői ügyben cikket is írt a Kisújságba és interpellált a parlamentbe, illetve különféle beadványokat küldött minisztereknek, mert pravezetőknek.

- Az asszonyok itt elmodták nekem részletesen ezeket a rettenetes tragédiákat, akkor én azonnal kérvényt írtam, aláírtam az asszonyokkal. Elküldtem minden olyan létező politikai személynek, akiről feltételeztem, vagy akiről gondoltam, hogy meg tudja szüntetni Gyömrőn ezt a tömegmészárlást. mert hiszen később mint kiderült, több mint 100 embert gyilkoltak így meg a gyömrői járásban.

- Ezekre a kérvényekre kapott Ön valamiféle választ?

- Ugy nem kaptak az asszonyok, mint ahogy én se kaptam. És én hát személyesen is interveniáltam, az akkori minisz

(Vasárnapi újság.)

terelnöknek, Dálnoki Miklós Bélának, meséltem a Tildy Zoltánnak, a Nagy Ferencnek. Lén a Rákosihoz nem mentem soha. A Szakasitsal nem beszéltem, csak a börtönből való kiszabadulásom után. Nem történt semmi. Amikor az asszonyok nálam voltak, ugyanannak az évnek a júliusában valahol beszédete modnott a Szakasits Árpád és hát így nyilatkozott, hogy a demokratikus rendőrség a nép karja kell, hogy legyen. Na! Hát itt volt a nép kardja! És számtalan ilyen hely volt mint Gyömrő, ha nem is ilyen mérhetetlen nagy számú meggyilkolttal. Később magam is voltam kint egy alkalommal Gyömrön és lebiztosítottam magam, hogy ha 4 óra múlva, nem 4, hat óra múlva nem jövök vissza, akkor jöjjenek, mert engemet is lelőttek ezek a derék rendőrök. Akkor hála Istennek sikerül visszajönnöm. De láttam magam is hullát, amelyiknek így kiállt a keze a földből

- Végül jóval később ön interpellált a parlamentben a gyömrői ügyben és ezutánm kezdődött meg, ha jól tudom az egész ügynek a kivizsgálása, részletes kivizsgálása.

- Hát akkor valamit kellett csinálni!

- Ez hányban voplt ez az interpelláció?

- Ez 1946 elején volt, akkor kaptam engedélyt a kisgazda párttól, hogy elmodnhassam.

- És korábban miért nem hangozhatott ez el? Hisze ez .

- Hát azért - Miért nem hangozhatott el, azért nem mert koalíciós politika volt és a békeesség kedvéért, itt a Tildy Zoltán, akit nyuszi embernek tartottam, egyáltalában nem merte kinyitni a száját, hogy történjen valami ebbe az ügybe!

- Ő volt a kisgazdapártnak a vezetője, elnöke.

- Tildy Zoltán volt akkor még a kisgazdapárt elnöke és az interpellációm után, akkor éppen kisgazdapárti vidéki főkapitány volt a Zsarnai Kálmán, aki egy éjszaka kiment Gyömrőre és jónéhány ilyen gyilkost, rendőrt, összeszedett, behozott. Tudomásom szerint a Markó utcába vitték be. Akkor az Erdei Ferenc volt a belügyminiszter és Risz (??) István volt az igazságügyminiszter és Szebenyi Endre doktor volt a rendészeti államtitkár. De hát az Erdei Ferenc volt az aki ebben az időben azt a kijelentést tette egy népgyűlésen, hogy tulajdonképpen jó rendőr csak az lehet, aki marxista. Hát ez egy olyan ad absurdum kijelentés volt! Ezek a gyömrői rendőrök meg kommunisták életükben nem hallotak még Marxról és sajnos

(Vasárnapi újság.)

a rendőrség az egész országba ilyen elemekből állt össze. Ezeket szívesen támogatta a párt és aztán azt mondta később, hogy ezek helyi kilengések és ezek megszűnnek. Hát persze, hát miután egy csomó embert megöltek, a gyszer mégiscsak megszűntek!

- És végülis mikor rehabilitálták ezeket az embereket, ezeket a gyömrői áldozatokat?

- Mind a mai napig nem rehabilitálták! Mint ahogy nem rehabilitálták ezreit és tizezreit a magyar népknek, akit a sztálini-rákosi korszak megnyomorított, tönkretett, kiforgatott mindeniből, megalázta őket, rehabilitációt nem kaptak!

Kedves Hallgatóink. FUTÓ DEZSŐVEL folytatott beszélgetést, Király Edit sorozatát a jövőhéten folytatjuk.

Körzeti időjárás jelentés. --

7 h. 27.

Nem tudom, hogy hányan gondolkoznak úgy most, mint ha költőkről van szó, mint jómagam, hogy tulajdonképpen KOSztolányi Dezsői költőket szeretek és attól kezdve sorokat. És sorok maradnak meg az emberben, valahogyan a Kosztolányival záródó korszak- bár elnézést, hogy magamat hozom erre példának, korszak a múlt, az úgy egységes magyar irodalom számára. Az újabbat nem tudom úgy áttekinteni, hogy egységesnek lássam, de szeretek és bennem maradnak olyan sorok és olyan kifejezések, amelyek, amelyek csak kiragadott modnatok a költő életművéből. Ratkó József, aki nemsokára megszólal most a hangszalagon 1975-be adta közre Törvénytelen halottaim című kötetét. Két sor maradt meg, ki tudja megmagyarázni, hogy miért ez az ét sor? Ezt írta - Virrasztom halottaimat, virrasztom magamat, magunkat. -

(A költő verset mond. - A temetők, ápoltak, gondozatlanok nagyon megfogják a költőt. Különösen a szatmárcsekei temetőt kedveli. 1977-ben védetté nyilvánították a temetőt. Szóta kidiobáltak minden kórhadat, csónakos fejfát, ujjakkal pótolták. S most rend van a teme. Űtőben, katonás. Búsulhatunk azon, hogy a hiavtalan jóakarát tönkretette ezt a vilgáon egyedülálló sirketet. Mert ki átott már olyan temetőt, amelyben első ránézésre ne látszanék az idő múlása? Ahol midnen fejfa egyenes, friss. - Bosszusan lép ki az ember a kapun,

(Vasárnapi újság.)

mérgesen. Mintha megint kisemmizték volna valamiből, valami jussából. A világ errefelé úgy látszik így megyen. A csekélyek is háborog: remélem. Ám majd belenyugszanak, megszokják, vélheti a hivatal. Megszokjuk? Haragszom erre az ígére. Azt hiszem ez a magyarok történelmi lég- ígéje.)

Bár ne így lenne. Ne szokjuk meg.

7 h, 34.

Fekete- fehér, igen- nem. Emlékeznék még erra a mondókára? No ebbe a mondókába is egy kicsit bele kell kapaszkonom, horgonyt vetni ehhez a mondókához. Vagy esetleg..... azt mondja: Oroszlánok bátorsága nem szorult belém, szent igaz. de nappal inkább leskel a veszély, csak titokban mehetek. Nagy Istenem segéjj, jóra való cinkost küldjél és köd szülente éjt. - Ugyan mi ez a poétikus és játékos bevezetés a következő témához? Nem más, mint hogy igen kócos a mult. Ugye mindenféle fórumon, nyilvánosság előtt és a sajtóban és rádióba, csak úgy szakad ki ma az emberekből az, hogy beszélni akarnak. Az igazságosság jogán- mondom úgy idézőjelben ahogy ezt a szót az ÚJ TÜKÖRBEN irták le. Ez a lap, mely sok más értéke mellett lassan már egyetlen harcálláspontja Fekete Sándor kollegánknak, az egy szál karddal száz csatába a memóriák zür-zavaráról, az emlékezés kinjáról, a pontosságról és a pontatlanságáról beszél, ez is hozzátartozik előzményként ahhoz, amiről majd a következő beszélgetésünk szól. Az ÚJ TÜKÖR egyik számában hivatkozik Gyurkó László - Arcképvázlat történelmi háttérrel- című könyvére, amelynek 190-ik oldlaán írja a szerző - Legenda az is, amit többen ugyancsak tényként közölnek, hogy KADÁRT a börtönben különlegesen megkínózták. Ez nem igaz! De a lelki tortura annál gyötrelmesebb volt Csak egy idézet a lelki és a valóságos torturákból, abból, hogy hogy válik legendává valami és hogy szervül végül az emberek tudatába úgy, hogy velük is megtörtént, vagy ők is részesei voltak ennek. Igazságot kérnek és keersnek az emberek. A mostani beszélgetésnek a sok előzménynél mellett a közvetlen közvetlen kiindulása a NPSZABADSÁGBAN napokban megjelent anyag volt. Hogy ha pontos akarok lenni, akkor 1988, október 22-én, szombaton, amikor benedek István Gábor,

(Vasárnapi újság.)

BORICS GYULA, igazságügyi minisztériumi államtitkárral beszélgetett azzal a címmel, hogy hol vannak az akták és a téma természetesen az 50-es évek koncepciók periratainak összegyűjtésére vonatkozott. Ebből a beszélgetésből, ebből a cikkből tudtuk meg azt, hogy sok tonnányi iratot kell még átnézni. Idézek azért a cikkből, mert jó bevezetés az egészhez. - Minden akta megvan? - kérdezi Benedek István Gábor. Kollegák között Big, akit így ismerünk. Mire a válasz a következő: Hát ez jó kérdés. Tudni kell a Rákosi évek alatt is megvolt az iratkezelés rendje, csak ezt jóformán minden fórumon megsértették. Elkérték az iratokat és azok nem kerültek vissza. Az iratok egy része valóban a bíróságokon van, egy részét már akkor elvitte az államvédelmihatóság. Hogy azután megvan-e valahol, pl. a belügyi levéltárak mélyén, csak reménykedem, mondta az államtitkár. Ezeket az iratokat majd át kell nézni, feldolgozni. Kerültek akták a Párttörténeti Intézetbe is, de ezek között is jócskán van olyan, amelyet még senki sem tekintette át, egyszerűen azért, mert nem is tudható pontosan, hogy hány per votl és kiket érintett a törvénytelenység. Mindez - szinte belesodorta a műsor felelős szerkesztőjét GYŐRI BÉLÁT abba a kinosnak tűnő kérdésbe, hogy hol is vannak tulajdonképpen az akták. És felkereste azt, aki személyes sorsában és helyzetében olyan lehetett, hogy részint tudja, részint tudta is, hogy hol vannak az akták, hiszen a kezében is voltak. Győri Béla beszélgető partnere az Államvédelmi Hatóság egykori tisztje FARKAS VLADIMIR.

- Hová lettek a periratok? Tövv hallgató kérdezi, hogy valóban hol vannak a koncepciók perek periratai és az elhallgatott koncepciók perek periratai? Érdekes javaslatot tett egy hallgató. Kérdezzék meg az ÁVH-sokat. Kérdezzék meg pl. FARKAS VLADIMIRT! Köszönöm a lehetőséget, hogy beszélgethetünk. Olvasta az interjút a NÉPSZABADSÁGBAN?

- Igen. természetesen olvastam. Ne haragudjon, ha visszakérdeznék, miért ajánlották önnek azt, hogy konkrétan, pont engemet hallgasson meg ebben az ügyben?

- Ön egy kornak élő tanuja, önek erről a korról rendkívül sokat kell tudnia, hiszen az államvédelmi hatóság alezredese volt.

- ~~Meg~~ lep, hogy a VASÁRNAPI UJSÁG nevében megkeresett ebben a konkrét kérdésben, a következők miatt. ismeretségi körömben eléggé köztudott, hogy én két olyan könyvön dolgozok, nem egyedül,

(Vasárnapi újság.)

szerzőtársakkal együtt, amelyekmindegyike nagyon szorosan kapcsolódik az 1945 utáni jogsértések, törvénysértések és ezen belül kiemelten a koholt perek tárgyhöz. És szombaton kaptam több telefont ebből a körből, hogy mit szólnak ebben a Népszabadságban mejelent interjuhoz, amit Benedek István Gábornak adott BORICS GYULA igazságügy minisztériumi államtitkár. Én nagyon szívesen válaszok.

- Ezekről a dolgokról nagyon sok legenda kering, egyébként önről is nagyon sok kering. Azt nem tudtam, hogy könyvek készülnek.

- Én azt javasolom, hogy a legendákat most hagyjuk és hát akkor beszéljünk arról amiért, amilyen ön konkrétan engem megkeresett. Jó?

- Jó, természetesen. A beszélgetés végén lesz egy kérés. Jó?

- Jó. Én annyit azért úgy érzem, hogy mivel 35 év után először van módom megszólalni az ország nyilvánossága előtt, hadd tegyem hozzá, hogy kb. 10 éve több kísérletet tettem arra, hogy megszólaljak, hogy elmondjam azt amit én tudok és részben csak én tudok. Mivel sorra olvastam azt, hogy lámpással keressük a közelmúlt történetének még élő tanuit. Sajnálattal meg kell állapítanom, hogy az első tömegkommunikációs intézmény, az én megkeresésem nélkül kíváncsi volt az ismereteimre és a véleményemre, az az Angol televízió volt.

Mivel ez az interjú nem rólam szól, azért annyit hadd monjak el magamról, csak tényyszerűen, hogy 1946 októberétől 1955 februárjáig dolgoztam az államvédelmi szerveknél. Két alapvető munkaterületen dolgoztam. Az ugynevezett operatív technikai területen dolgoztam 1950-ig. Itt volt az állandó beosztásom. Alhadnagyként kezdtem, majd ennek a szervnek voltam végülis a vezetője. Ennek a szervnek, az ÁVH, vagy a politikai rendőrség elnyomó funkcióihoz objektív okoknál semmi közvetlen köze nem volt. 50-től pedig a határon túli felderítési osztálynak voltam a vezetője. Ennek is feladataának, jellegeből kifolyólag a belföldi elnyomó funkciók gyakorlásához nem lehetett köze. No most tudni kell ugyanakkor azt, hogy amikor az ÁVHn belül elkezdődtek első sorban a kommunista párt vezetését érintő, ma joggal koholtnak minősített vizsgálatok és perek, akkor mivel ezekre a tervékenységekre más népi demokratikus országoktól eltérően, pl. Lengyelországtól, vagy Csehszlovákiától eltérően, nem voltak önálló szervezeti egységek, akkor ezekre a munkákra összevontak bizonyos erőket és én a 10 éves működésem során részt vettem a Rajk-ügyben, résztvettem a baloldaliszociáldemokraták elleni

Hung. Monitoring 30.10.88.-e.

(Vasárnapi újság.)

vizsgálatban, részt vettem egy belső ÁVH-s vizsglati ügyben, amelyik a Szűcs rendőrt és testvérét érintette és részt vettem a KÁDÁR ÜGY vizsgálatának első szakaszában, amelynek az első 3 hónapjában a vizsgálat vezetője voltam.

- Vissza periratokhoz.

- Ezt akérdés felvetést egyszerűen nem értem! 1956, októbere után, übeszéljünk 60-tól, azóta eltelt közel 30 év. Hát én egyszerűen megmondom őszintén, elképesztőnek tartom, hogy hogy lehet 1988-ban az ország közvéleménye elé állni egy olyan kérdéssel, hogy hol vannak az akták? Hát 30 éve, közel 30 év nem volt elegendő az illetékes igazságügyi szerveknek ahhoz, hogy felkutassa, összegyűjtse, feldolgozza, elvégezze azta munkát amit most akarnak elkezdeni!?

- 1956- amikor az ÁVO, ÁVH-t feloszlatták, m vagy széthullott teljesen mindegy, akkor az iratok az államvédelmi hatóságnál voltak?

- Nem tudok önnekl válaszolni. Én 55-ig voltam az ÁVH-n és nem tartozott hozzám az ÁVH nyilvántartási apparátusa. De gondolja végig, hát azért a rehabilitációs tárgyalások 54 óta kezdetét veszik. Ugye? Ha vontatottan is, ha kin keservesen, mert nem akartak rehabilitálni Rákosiék. De hát a rehabilitációs perek elindulnak. Tehát a rehabilitációs perek elindításához a nyomozati összes, 49-es, 50-es 51-es, nyomozati anyagaokra szükség volt. Mivel engem 1956 októberében letartóztatnak, a saját vizsgálati ügyemből kifolyólag, hitelesen azt tudom mondani, hogy rendkívül fontos iratok, amik az én személyemmel függtek össze az én tevékenységgemmel, azok 1956 októberében a legfőbb ügyészség, mert ő járt el az ügyben, rendelkezésére átlak és átvészelték 56 viharát is. Birósági tárgyalásom, ha azt egyáltalán birósági tárgyalásnak lehet nevezni, is szerepeltek. A legfőbb ügyészség és a legfeszőbb bíróság iratárát nem szedték széjjel 56-ban! Mertmondom én konkrét példákkal tudom bizonyítani. Siker Klára megírt az édesapja tragédiájának a történetét. Azok az ugynevezett dokumentumok, amelyek Rákosi Mátyásnak ahhozott kellett, hogy Szakasits Árpádot, mint rendőr spiclit leleplezze, azok a dokumentumok 56 november 4-e után is megvoltak! Én ezeket magam láttam ezeket a dokumentumokat. Mivel én voltam az operatív technika vezetője, tehát pl. a Rajk-ügyben, de a további kiemelt óügyekben is így volt, az én feladatom volt a kiemelt fontosságúnak ítélt kihallgatások hangrögzítése, persze

(Vasárnapi újság.)

az akkori technika szintjén.

- Igen.

- Ezt Rákosi rendelte el. Péter Gábor utasítására 19.....

Ez vonatkozott részben a Rajk-ügyre, részben Szakasits ügyére, Kádár ügyre, más ügyekre is. Még előző ügyekre is. Pl. Nagy Ferenc lemondatásának körüli eseményekre. Pl. konkrétan Nagy Ferenc és a kispapárt vezetése között, Svájc és Budapest között telefonbeszélgetések tartalmára. Most ezek, amikor elkerültem, átkerültem a hirszerzésre,

(Hosszabb szünet az adásban.)

- nem történt semmi Kedves Hallgatóink, csak az ami az utóbbi időben olykor megtörténik, hogy egy pillanatra elszakadt a szalag. Ugye ez úgy van mint a moziba meg a TV-be, ugye elnézést kérek, a hiba nem az ön készülékében van. Kollegáim máris ragasztják., Rgy picit vissza is megyünk és meghallgatjuk. Nincs baj a szalagokkal egyébként, de olykor talán hibás is némelyik része, ugyanakkor pedig, a gép megfeszíti. Hát tudott, ezeket a technikai részleteket, minden szalag úgy kerül oda, hogy tökéletes legyen. Érdekes nézni, jól látni itt az üvegen keresztül azt alázás izgalmát. Ilyenkor, óh a régi időkben ebből szörnyűséges botrányok származtak. Most visszapörgetik egy kicsit, ugye? Mennyit még vissza? Egy percet? Igen. Ugy JÓ! Álljál be, Elég az! Elég az, látom kb. hogy vannak. Indulj el!

(Foklytatódik az adás.)

- Pl. konkrétan Nagy Ferenc és a Kispapárt vezetése között, Svájc és Budapest között lezajlott telefonbeszélgetések tartalmára. Most ezek, amikor elkerültem, átkerültem a hirszerzésre, utasításra ezeket az anyagokat átadtam az utódomnak és 56 decemberéig, az én legjobb barátomnak, a pénccelszekerényében voltak. Mert ő volt akkor az operatív technikai vezetője. TÁRNOKI JÁNOSNAK hívják, aki nekem személyesen mondta el a börtönből való szabadulásom után, hogy ezeket az összes hangfelvételeket őle 1956-ban az állambiztonsági szervek akkori vezetése, ha jól emlékszem, MÁTYÁS LÁSZLÓ, vitték el anélkül, hogy megmondták volna, hogy hova viszik, miért viszik. Soha vissza őket nem kapta. Igaz, hogy ő rövid idő múlva a belügy kötelékéből elkerült.

- Egyéni és csoportérdekek hozzájárulhatnak ahhoz nyilván, hogy egyik-másik anyag eltűnik.

(Vasárnapi újság.)

- Meg vagyok győződve, hogy igen.

- Hadd kérdezzek valamit! A párt májusi konferenciáján határozat született, hogy fel kell tární a magyar multat, nemcsak a 30 évet, hanem visszamenőleg is. Ön ezt hogy fogadta ezt a hirt? Ha itt, amivel az ország közvéleménye egyetért, hogy teljes mértékben lássunk tisztán. Pl. az ön szerepét is, édesapja szerepét is Farkas Mihály szerepét.

- Ennek az interjúnak a bevezető soraiban van egy mondat, amit Benedek István Gábor a következőképpen fogalmazott meg: - Nyilvánvaló ahhoz, hogy tiszta holnapot teremthesünk, rendeznünk kell a tegnapi dolgait. Én ezzel messzemenően egyetérték. Hadd utaljak arra, hogy az én tudomásom szerint, ebbe az országba egyetlen átfogó vizsgálat, az 1945 utáni jogsértésekről, törvénsértésekről, ezenbelül a koholt perekről, mind a mai napig nem volt. Az MSZMP az 1962-es augusztusi határozat, csak a munkásmozgalmi emberek ellen indított törvénsértő perekkel és azok lezárásával foglalkozott. No most, természetesen ami velük történt, az is szörnyű, szégyenletes megcsufolsága volt a szocialista eszmének, az alkotmánynak és a jogrendnek. De ha a törvénsértésekből csak ezt emeljük ki és azt azonosítjuk a törvénsértésekkel, akkor akarva-akaratlanul súlyos nemzeti sérelmeket okozunk. Miért? Mert egy ilyen felfogás nem mond mást, mint hogy a törvénsértő letartóztatásoknak, nyomozásoknak, akoholt vádakon alapuló ítéleteknek 49 és 51 évek között csakvezető munkásmozgalmi, kommunista áldozatai és megsemmesítői voltak. Ezzel szemben a tények mit igazolnak? Ezen a körön kívüli áldozatokkal már 49 előtt és 53 után is voltak koholt politikai perek. Sőt ezekben a perekben is elítéltek munkásmozgalmi vezetőket is. És nemcsak Demény Pált. Hát én mondanék csak példaként néhány nevet. Megemlítem még Spolnyik Józsefet, az illegális kommunisat mozgalom egyik kiemelekő harcosát, Weisshaus Aladárt, akit a magyar közösségi ügyben, ha jól emlékszem ítélnék el, de hozzáteszem, joggal és nyugodt lelkiismerettel KÉTHLY ANNÁT is és PEYER KÁROLYT is. De folytatom. ma már nem titok, hogy törvény sértő vonásai voltak a magyar közösségi ügynek, amely a Rákosi-féle zsalámi taktika kereteiben azt a célt szolgálta, hogy felszámolja a Kisgazdapártot, a mikrókémia ügynek, később Maort ügynek, a földművelési minisztérium nagy számú vezetője elleni pernek. És szerintem részben a Stendert (???) ügynek is, sőt a GRÖSZ JÓZSEF kalocsai érse

(Vasárnapi újság.)

elleni ügynek is.

- Teljes egészében a Rajk-ügynek a periratai kerülhettek ezek szerint elő?

- Interjunk elején beszél velem kapcsolatos legendákról. Én szándékosan ezekbe a legendákba nem mentem bele, de nem vállalkozom arra, hogy más vonatkozásba legendaszerű információkat most hozzak nyilvánosságra, illetve olyan tényeket, amit nem tudok hitelensen bizonyítani. Amit ez az interjú a Rajk-perrel kapcsolatosan közöl, most szószerint felolvasom az igazságügyi minisztériumi államtitkár válaszát az számomra egyszerűen megdöbbenő. "Lehet, hogy hitetlennek tartja, de nem tudom megmondani hol vannak a Rajk-per iratai. Az biztos nem egy helyen. Még a törzsperaktáit is széthordták, hát még a kapcsolódó pereket!" - Nem akarom folytatni, pedig érdemes volna folytatni, de hát a lényeg nem az. Itt van a kezemben az MSZP Központi Bizottságának egy rednkivül fontos, nyugodtan mondhatom, hogy történelmi jelentőségű határozata. Ez 62 augusztusában született. Jelentős és hosszantartó munkát igényelt az elsúlylesztett és szétszórodott anyagok, bizonyítékok felkutatása is. Tehát az MSZMP KB 62-ben, amikor a hatráoazutáthozza, tényként közli, hogy sikerült ez a munka. Kérem szépen én nem vagyok illetékes arra, hogy ezt az ellentmondást, nem vagyok illetékes arra, hogy erre az igazságfügyminisztériumi nyilatra, amely ennek a cáfolta, válaszoljak.

- Akkor most jöhetnek a kérésemmel?

- Jó, akkor amit akartam még mondani én a végére hagynám.

- Köszönöm szépen. Tekintettel arra, amivel kezdtük a beszélgetést, hogy FARKAS VLADIMIR neve, legendái az 50 éves hazai inkvizíciójána a szimbóluma, nagyon szeretném, hogy ha vállalkozna, egy sorozatbéli beszélgetésre. Amiben az ön éleutját mondja el. Vállalkozik egy ilyen beszélgetésre?

- Természetesen, hogy vállalkozom rá! De énelem volna egy konkrét, indító javaslatom! Mégegyszer hangsúlyozva azt, hogy amit tényleg csináltam és amiért - hát ezekbe a koholt perekbe - azért magamnak semmiféle nemzetközi és hazai ok miatt több mint 30 év óta, semmiféle felmentést nem adok. Ezt kötelességem elmondani. Tehát nehogy bárki kiforgassa amit mondok. De én, ha én, a családom, a gyermekeim, az unokáim 35 éve úgy élnek - és ez a leg - maga, Ön ezt legendának nevezi - Hát nézze, egy ez nagyon szalonképes kifejezés! Egy olyan

(Vasárnapi újság.)

szörnyű légkörben, hogy én micsoda módszerekkel, nem akarom pontosan most felsorolni, kinoztam meg KÁDÁR JÁNOST. Hiába próbáltam ez ellen a legutóbbi időkhöz fellepni. Minden ilyen kísérletem, hogy mondjam, kudarcba fulladt. Kezembe került egy szamizdad változatban, ACZÉL TAMÁSNAK és MÉRAY TIBORNAK a Tisztító vihar- című könyve. Megmondom őszintén, én részleteket ebből hallottam a SZABAD EURÓPÁBA, meg valahol olvastam is. Van ebbe egy két oldalas szörnyű leírás erről a kinzásról. De egy borzalom! Ha ez igaz lenne, engemet százszor kerékbe törve kellene kivégezni, nyilvánosan. De az ACZÉL TAMÁSNAK, a MÉRAY szerintem magától ezt nem írta volna le, volt annyira érzékeny, hogy ezt azért ő nem írhatja le 56 után úgy, hogy nem jelöli meg ennek a forrását.

- És ő kit jelölt meg?

- És kéremszépen, ő megjelölte forrásként Kelen Bélát, az Esti Hírlap nyugalmazott főszerkesztőjét, az MSZMP bpesti bizottságának a tagját. Amikor én ezt megkaptam én a Kelen Bélátnak, akit ismertem, írtam egy levelet, amiben azt ondom, hogy ez lehetetlen, hogy te ezt te terjesztetted. Adjál egy nyilatkozatot amit, mivel ez a könyv több nyelven megjelent- amitközzéteszünk és elküldünk ACZÉL TAMÁSNAK és MÉRAY TIBORNAK is. Mert hát ez egy borzalmas! Hát gondold végig, hogy ez nekem mit jelentett és rád hivatkoznak. Kérem KELEN BÉLA a tétvevényes levelemre nem válaszolt. Ezért én a Kelen Béla ellen azonnal, egy hónap után, büntető pert indítottam. Ez a per még nem indult be, de a pesti központi kerületi bíróságnál le fog zajlani. Nézzé, hadd mondjak még egy utolsó mondatot! Nekem nagyon szimpatikus Benedek István Gábor kérdései és a kérdéseiben megfogalmazott állásfoglalásai. Egyel azonban nem tudok azonosulni. Az interjú bevezető mondatával. Azt mondja - Multunknak mostanában azokat a részeit is megismerjük, amelyeket korábban sűrű köd borított. Olyan dossziékba is betekinthezünk, amelyeket eddig jól zárt pécélszekrények őrizték. - Lehet, hogy én nagyon rossz vagyok informálva, ne haragudjon, én azt vagyok kénytelen mondani, hogy én még nem találkoztam ilyen dossziéval, amelybe a magyar közvélemény már betekinthezett volna. Ugy érzem kötelességem nyilvánosan, a rádius útján bejelenteni, hogy én FARKAS VLADIMIR, magyar állampolgár, tanúként jelentkezem annak a bizottságnak a munkájához, amelyet POZSGAY IMRE vezet. Minden élő tanura szükség van és szükség van a szovjet levéltárak anyagaira. De én úgy érzem, hogy nekem is

(Vasárnapi újság.)

lenne fontos miondanivalóm, annál is inkább, mert eddig soha, senki, illetékes állami, vagy párszerv részéről, amely ezekkel a kérdésekkel foglalkozott a saját, személyes ügyemet kivéve, az ismereteimre nem volt kíváncsi!

Az iménti beszélgetés felvétele és meghallgatása után FARKAS VLADIMIR felkerestet bennünket a szerkesztőségben és akövetkezővel egészített ki mondanivalóját.

- FARKAS - Majdnem mindenki ismeri Ember Judit Pócspetriről készített filmjét és a Gulyás testvéreknek a hortobágyi kitelepitésekről készített iszú, megrázóú, drámai filmjét. Amely filmek nem most készültek, ugyanakkor enyhén szólva hosszú éveken keresztül dobozban feküdtek. De ki ismeri pl. a pócspetri pogrammal, iszonyú pogrommal, majd a perrel kapcsolatos azt a dossziét, amelyből kiderül, hogy ezt kik irányították ezt pogromot, majd a pert. Nemcsak az ÁVH-n belül, hanem a politikai vezetésen belül. Ami pedig a kitelepitéseket illeti. Hol van az a nyitott dosszié, amelyből kiderül, hogy ki agyalta ki a kitelepitéseket, a vezetésen belül? Kik állították össze a kitelepitettek listáját? Kik szervezték. irányították ezt akitelepitést? És egy utolsó konkrét példaként ki tudja ma az országban, hogy SOMLAY ARTURT, a politikai vezetésen belül ki kergette halálba, azért mert nem sikerült neki kitelepitett színészek védelmére kelni és nem talált más kiutat, mint az öngyilkosságot.

Hoválettek a koncepciós periratok, avagy fekete-fehér, igen- nem? Győri Béla a VASÁRNAPI UJSÁG felelős szerkesztője beszélgetett FARKAS VLADIMIRRAL.

(Folytatás a következő oldalon.)

KOSSUTH-ADÓ

VASÁRNAPI ÚJSÁG

8.01 h

HÍREK

Budapesten a Vasas szakszervezet országos konferenciáján szorgalták a családi jövedelemadó rendszerének kimunkálását, a gyed időtartamának megnövelését, a nyugdíjak reálértékének mindenkorinak megőrzését, valamint a közép- és felsőfokú szakképzés reformját. A résztvevők követelték, hogy a kormány módosítsa a nemrég kidolgozott ifjúsági feladattervét. A tanácskozáson Nagy Sándor SZOT-főtitkár azt mondta, nem lehet elodázni a bérreformot, és vitatta azt a kormányzati magatartást, amely szerinte a lakosság vállára rakja a fő terheket.

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen megalakult a Nyilvánosság Klub. Az országos egyesület célja, hogy a társadalmi élet minden területén biztosítsák a véleménynyilvánítás jogát, a bírálatot, az alternatív elképzelések terjesztését és a viaszabadságot. A Nyilvánosság Klub alakuló közgyűlése kilenc tagú ügyvivő vezetőséget választott. amelynek tagjai Babus Endre újságíró, Bihari Mihály politológus, Bórsányi(?) Katalin újságíró, Farkas Zoltán, a rádió munkatársa, Kennedy János újságíró, Kocsis Györgyi újságíró, Lengyel László, Pénzügy Kutató RT kutatója, Mélykúti Attila újságíró, Sólyom László jogtudós, egyetemi tanár.

A Szovjetunióban olyan ifjúsági törvényt készítenek elő, amely megfelelő önkormányzatot kíván adni a fiataloknak. Mihail Gorbacsov A Komszomol megalakulásának hetvenedik évfordulója alkalmából beszédet mondott, és rámutatott, az átalakítás sorsa attól függ, hogy miként fogadja azt az ifjúság. A szovjet vezető hangsúlyozta, el kell érni, hogy az emberek ne érezzék magukat idegennek saját munkájukban, valamint apolitikai és a kulturális folyamatokban.

Az afgán elnök felkérte Perez de Cuellar-t, hogy hívjon össze nemzetközi konferenciát az afganisztáni helyzet rendezésére. Nadzsibullah szerint a konferencián meg kellene erősíteni Afganisztán el nem kötelezett és semleges státusát, és nemzetközi programot

kellene kidolgozni az orszáég megsegítésére. A kabuli államfő azt is javasolta, hogy gyűjtsék be az országban az összes fegyvert, és juttassák azokat vissza a gyártó államoknak.

Északkelet-Angliában szó szerint az égből pottyant le egy fiatal-ember saját esküvőjére, A huszonnégy éves brit férfi uyanis ejtő-ernyős, és tanujával, valamint két barátjával 1.800 méterről ugrott le az északkelet-angliai, egyébként Washington nevű kisváros templomához. AZután gyorsan átöltözött és pap elé vezette menyasszonyát, aki egyébként szintén hódol ennek a sportnak, de úgy döntött, hogy űhagyományos módon megy el az igen-t kimondani.

(Műsorvezető, Rapcsányi László) MÁRTON ÁRON gyulafehérvári püspök 1951-ben történt, életfogytiglani kényszermunára ítéeléséről közölt ismerttetést a Magyar Nemzet szeptember 24-i számában MOLnár GÜsztáv, Egy per természetrajza címmel. MÁron Áron és hét vádlottársa ellen a koncepciós perek jellegzetes eljárása folyt, és nem más, írja a cikkíró, mint az erdélyi magyarság érdekeit következetesen védelmező vezető emberekkel való leszámolás. MÁrton Áronról beszélget Robotos IMrével Győry Béla.

- Kedden Mindenszentek Napja, szerdán Halottak Napja. Emlékezzünk meg egy nagy erdélyi halottról, Gyulafehérvár egykori szentéletű püspökéről, Márton Áronról, akit Illyés Gyula ember-katedrálisnak nevezett. A megemlékezés azért is indokolt, mert töredelmes életében, az ítéleten túl, az erdélyi magyar nemzetiség sorsának, művelődési kincseinek védelmét tekintette élethivatásának. Robotos IMrét, a Romániai Magyar SZÓ egykori bukaresti szerkesztőjét kérdezem, miképpen látta, tanúsíthatja Márton Áron erdélyi működésének jelentőségét. Akadnak-e olyan rejtett és nyílt kérdések és viták, amelyeknek felvetése vagy éppen feltárása kívánatos és éppen most.

- Megismételném Illyés Gyula találó jellemzését, Márton Áron valóban ember-katedrális volt. Személyiségének karizmatikus voltában és hitéleti, valamint közéleti egész vonulatában. Válságos történelmi esztendőket élt meg, a tiszta emberi lelkiismeretnek ez a

(Vasárnapi újság)

hitvallója, alázata sohasem hajolt meg. Newm hajolt meg a királyi ROMánia elnemzetlenítési törekvései előtt, a fasizmus keresztényietlen fajgyűlölete előtt, de nem hajolt meg a Trianont jóváhagyó párizsi békediktátum után következő katolikusellenes hadjárat hatalmi tényezői előtt sem, jól tudván, hogy a vallásszabadság megsértése mögött a magyar nemzetiség jogtiprása húzódik meg.

- A hittel, civilkurázssal megáldott Márton Áronnak milyenféle megtorlásokkal kellett szembenéznie?

- Nehéz erről szólni, de hallgatni róla immár lehetetlen.

- Hallgatni, gondolom, hogy nem is szabad.

- Nem én vagyok a legilletékesebb, akinek erről szólnia kellene, már érgesrégen, másoknak kellett volna szólnia róla, de hát a (?) amely Márton Áron kanosszáját körülveszi, nemcsak nyomasztó, tűrhetetlen, elfogadhatatlan is. Igaz, sérthetetlen, érinthetetlen összefüggéseket zilál széjjel, személyi fényköröket homályosít el, de ez nem lehet ok arra, hogy főt hajtsunk a kétértelműségek előtt. Azért sem tehetem meg, hogy hallgassak, mert magam sem vagyok vétlen a Máron Áron gyulafehérvári püspök ellen 1948-tól kezdődő méltatlan közvélekedési hajszában.

- Személyes felelősség? Akar az Ön személyes felelősségéről is beszélni?

- Föltétlenül. Nem a meakulpázó vezető olcsó és megtévesztő önvádja vezérel. Kizárólag az igazság ügyét kívánnám szolgálni az ismert, vagy kevésbé ismert személyiségek említésekor. Nem szavakkal vagy írásbeliséggel vétettem Márton Áron ellen, viszont nevemmel jegyeztem a Bukarestben megjelenő Magyar Szó napilapot, későbbi Előret, amely más erdélyi újságok mellett helyet adott annak az igazságtalan politikai táadóhadjáratnak, amelyet ellene folytattak. Kegyetlen dolog most ezekre az időkre emlékezni, az 1948-as, 49-es évekről van szó, kegyetlen dolog szembesülni a méltatlan tényekkel. Jól tudom, hogy a "parancsra tettem" hírhedt mentségkeresése nem vonhatja ki az árnyékból személyemet, a Romániai Magyar Szó korabeli felelős szerkesztőjét, sem a Magyar Népi Szövetséget, amelynek központi sajtószerve volt, s amely a nemtelen hadjárat élén állott sem a Magyar Népi Szövetség elnökét, Kacsó Sándort, jóbarátomat, az újság főszerkesztőjét. HA főszerkesztői minősége inkább reprezentatív jellegű volt. A múlt terheit, akár tetszik, akár nem, viselnünk kell. A jóhiszemű tudatlanságnak, a vakhit konokságának tógája nem takarhatja el az zord valóságot.

(Vasárnapi újság.)

- Ebben a zord valóságban élt ön. Most menjünk beljebb.
- Köztudott, hogy a román kom. párt dr. Petru Groza ekés frontja és a Magyar Népi Szövetség között politikai szövetség jött létre azzal aközvetlen és távlati céllal, hogy közös erővel demokratizálják az országot, s ezen belül biztosítsák a nemzetiségek jogegyenlőségét, midnenek előtt Európa legnagyobb nemzettiségének, a magyarságnak állampolgári és nemzeti jogait, amire egyébként a szovjet-román fegyverszüneti egyezmény is kötelezte Romániát.
- Ennek a megállapodásnak voltak eredményei?
- Voltak. 1945-47-e sévekben számottevő nemzetiség eredmények születtek. Mind a magyara iskola hálózat, mind a magyar művelődési intézményekmgteremtésében. De már a kezdet kezeten jelentkeztek atzok a visszahuzó román, nacionaliosta irányzatok amelyek kétségessé igyekeztek tenni, kétségessé is tették a kivivott eredményeket. Nem bocsátkoznék érszletekbe, amelyek eléggé közismertek. A nemzettiség ellene sirányzatok egyik leplező eleme volt a katolikus vallás és vezetői eleln indított ellenséges propaganda. Így pl. 1948 nyarán a román kormáéyn felbontotta az 1927-ben, a királyi Románia és a Vatikán között megkötött concordátumot. A Magyar Népi Szövetség elnöke Kacsó Sándor szavával, a Ro,niai Magyar Szóban írott vezércikkében, 1948 szeptember 9-én ünnepli, hogy a népköztársaság kromáyna végre felbontotta ezt a méltatlan, káros egyezménynt, amennyiben mint írja, a Vatikán imperialiosta törekvéeket szolgál. Igazi, széleskörű gyalázkodó hadjárat 1949-ben indult meg Márton Áron püspök ellen. 49 január 6-án a Magyar Népi Sz9övetgség végrehajtó bizottsága határozatainak 9-ik pontja kimondja. Idézem- Szervezeteinknek hatrápzott harcot kell folytatniok azért, hogy ne szolgáltatssanak fedő szervként az imperialismus zsoldjában álló Vatikán ügynökeinek. - Ha megngedi a továbbiakban is jegyzeteimet hazsnálom a pontosság és a hitelesség érdekében.
- Hogyna, hogyne. Ez természetes annál pontosabban leszünk. Tessék parancsolni!
- A Magyr Népiu szövetség uj feladatai cimen Kacsó Sándor elnök 1949 január 9-én cikket irt a Scienteiaban. A román munkáspárt közpoin lapjában, amelyet fordításban a Romániai Magyar Szó január 10-én közölt. A cikkíró, a magyar népi szövetség álláspontját közli, amikor többek köztöt így ír: Az imperialistákkal szövetkezett Vatikán utasításait követő római katolikus egyház a félrevezetés, az ámitás,

(Vasárnapi újság.)

fenyegetés valamint a babonákba fulladó vallási miszticizmus eszközeivel el akarja szakítani e rétegeket a népi demokrácia fejlődéséért és megerősítéséért vívott küzdelemtől.

- Ez az időszak az augye, amikor éleződik az osztályharc?

- Igen, ezek a hidegháború évei. S Bányai László a magyar népi szövetség alelnöke kimondja- idézem: - A Magyar Népi Szövetség, ha valóban a zéles dolgozó tömegek érdekeit akarja képviselni nem térhet ki az osztályharcban való tevékeny részvétel elől. A nemzetiségi kérdés lényegében osztály kérdés. - Irja. Hallgassuk meg többek között Czikó Nándor, a magyar népi szövetség politikai titkárának közlését. A concordátum annakidejéns oktektetben megrövidítette a magyar katolikus hívők érdekeit, s lehetővé tette az akkori reakciós, sovinszta kormányzat számára számos felekezeti iskolánkból az anyanyelv száműzését. Most pedig az amerikai imperializmus ügynökségévé és a nagytőkés földesuri érdekek kiszolgálójává váló Vatikánnal szemben fennálló kötelezettségek felmodnása, nagy mértékben hozzájárul a katolikus egyházi élet függetlenségének megvalósításához.-Ujra Bányai László alelnök szavai - Mint a román munkáspárt szövetségei- írja- nem tűrhetjük, hogy vallási köntösben hazug, reakciós propagandával mértelyezzék néptömegeinket. Így következett el a Márton Áron püspök eln indított poltikai hadjárat, amelynek - ezt hangsúlyozni kell- központi stratégiája volt. A magyar népi szövetség valamennyi székhelyföldi helyi szervezetét bekapcsolta az ugynevezett kulturversenybe, amelyet az 500 éves hagyományú Csíksomlyói bucsu előestéjére időztettek, hogy elvonják a magyar ifjúságot Márton Áron szuokásos bérma körutjától.

- Igen. Robotos Imere miben látja magyarázatát annak, hogy a román kormány és a Magyar Népi Szövetség ilyen eszelős rohamot intézett a katolikus egyház és Márton Áron püspök ellen?

- Kérem nem a ..... az előzményeket érinteni kell. Az események sűrűjébe kell kotornunk. Egy okmányról, egy levélről, ha úgy tetszik egy emlékiratról van, amelyet Márton Áron püspök 1946, január 28-án intézett dr. Petru Groza miniszterelnökhöz és a Magyar Népi Szövetség elnökségéhez. Ez a levél mindmáig nem kapott sem a romániai, sem a magyarországi sajtóban nyilvánosságot.

- El tudom képzelni.

- A leveleket, ki kell ondanunk, elhallgatták. Csak halvány utalások történtek rá. Egyedül Párizsban 1952-ben, egy Márton Áronról íródott

Hung. Monitoring 30.10.88.-e.

(Vasárnapi újság.)

életrajzi műben olvasható a teljes szöveg, amelynek szerzője Szalay Jeromos.

- Szeretném, hogy ha idéznénk a levélből.

- A levél igen hosszú. Csak a leglényegét érinthetem. A lényege pedig nem más mint tiszteletteljes, de félreérthetetlen jelzése annak, hogy dr. Dr. Petru Gora miniszterelnök bizalomkeltő magyar barát szavai és saját kormányának tettei között mély szakadék tátong. És ezzel a kormányfő nem lép fel. Miközben beszédeiben aktivánatos román-magyar vámuniról, a határok ellégiesedéséről beszél, kormányának kommunista belügyminisztere lezárja a román-magyar határt. Miközben a nemzetiségi statuszó anyanyelvi oktatás jogáról szól, a kormány közoktatási minisztériumának rendeleteiben magyar ellenes szelelm érvényesül. Miközben az 1945 május 29-án megjelent rendelet törvény biztosítja, Kolozsvárott egy magyar egyetem működését, az egyetem 42 épületét a Szebenből visszatérő román egyetem kiséjtitja. A levél felsorolja azokat a magyar ellenes anomáliákat amelyek Erdély magyarságát érik a földreform terén. Utal az egyoldalú állampolgársági törvényre, a magyar vagyonok törvénytelen elkobzására, a közigazgatás diszkriminációs rendelkezéseire és kimondja, hogy mindezek alapján az erdélyi magyarság az egyne joguság szép ígéreteiben nem bizik. Mert azuok a rmeényeket, amelyeket a erdélyi m,agyar a Groza kormány működéséhez és a Magyar Népi Szövetség kormányt támogató tevékenységébe fűzött, elhervadtak. Kimondja a levél azt is, hogy a magyar népi szövetség támogatásában a magyar népi szövetség elvérzik.

- Elvérzik. Prófétai szavak.

- Most már a multidőben beszélhetünk erről.- Valóban elvérzett. 1953-ban szövetségesienek sugallatára a magyar népi szövetség kimondta önfelszámolását.

- Erdélyrómai katolikus püspöke Márton Áron kapott-e erre a levélre valakitől is választ?

- Kétségtelenül kapott. A válasz nem késett soká. Megindult elelne a nyilvános politikai hajsza, amelyet a szövetségesek legfeszőbb stratégái határoztak el, de amelyet közvetlenül sajnos, a Magyar Népi Szövetség irányított.

- Erre vannak bizonyítékok? Illetve önnek erre vannak bizonyítékai?

- Rngeteg. 1949 nyarán az egész romániai magyar sajtó hemzsegett

(Vasárnapi újság.)

a gyalázkodó cikkektől, riportoktól, vezércikkékektől. Pár idézettel szolgálnék a Romániai Magyar Szó hasábjairól. 1949 június 1-én írja. Márton Áron a katolikus papokat rendelettel kényszeríti a demokratikus szervezetekkel való szakításra. - Június 4-én. A papi palást nem nyújthat menedéket a nép ellenes tevékenységre. Márton Áron törre változtatja a demokráciát a néphatalom ellen. A vallásszabadsággal súlyosan visszaél. Ugy szólván minden napra esett egy-egy politikai feljelentést. 49 június 23-án Márton Áronról ezt írja a lap. - Márton Áron gyimesföldi cinkosai feketézők, gabona üzérek, zsiros parasztok, volt vasgárdisták. 15-én- Volt vasgárdisták cégérek, fasiszták, fekete vágók cinkos bandája Márton Áron püspök politikájának végrehajtói. Márton Áront 1949 július 21-én letartóztatták. Nem is mint politikai bűnöst, hanem köztörvényes bűnözőt. Hat év után 1955 márciusában eredménytelen megkínóztatása után szabadlábra helyezték. Jelképesen, mert még további 11, tizenegy évig házi őrizetben tartották.

- Igen és most feltehetné az emebr a kérdést, hogy ki a felelős, kik a felelősek a román kormány? A román kormány belügyi szervei? Gyenge jelelmű újságírók?

- Felelős az egész sztálini politikai struktúra. A Magyar Népi Szövetséget ez a strukturatetszés szerint manipulálta. Márton Áron, mint jeleztem előre látta már 1946-ban, hogy a magyar népi szövetség elvérzik a kormány támogatásával. 1953-ban kimondta önfelosztását. Nincs többé szükség szervezeti létére. A nemzeti kérdés Romániában megoldódott- mondták. Gyászos, öngyilkos elmulás volt ez!, siralmas vég. Márton Áron 1980- szeptember 29-én hunyt el, 85 éves korában. Koporsójánál ott voltak fél Európa püspökei, valamennyi román felekezet főpapjai, s magyar népe tizezrei. A mult kísértetei nyomunkban vannak, nem lehet felejtteni!

-

Elhangtot a VASÁRNAPI UJSÁG. Felelős szerkesztő Győri Béla.

PETŐFI - ADÓ

HÍREK

9.00 h

Hazánkban a munkatörvénykönyv-tervezet módosítása, amely nem tenné kötelezővé kollektív szerződések kötését igen sok szervezett dolgozót zavar. Erről a SZOT főtitkára beszélt abban az interjúban, amelyet a Vasasok hétvégi tanácskozása után adott a Vasárnapi Híreknek. Nagy Sándor, szerint, ha nem sikerül közös nevezőre jutni a kollektív szerződések kérdésében a kormánnyal, akkor ez arra ösztönözné a szakszervezeteket, hogy az eddignél sokkal keményebb eszközökkel érvénysítsék tagságuk érdekeit.

A fővárosban a kispesti pártértekezlet döntött az egyszintű párt-irányítás bevezetéséről. Megszüntették a végrehajtó bizottságot, és egy olyan, huszonegy tagú pártbizottságot választottak, amelyben a résztvevők több, mint a felét a szakszervezetek delegálták.

Külföldi híreink.

Váratlanul Bagdadba érkezett néhány amerikai szenátor. A politikusok látogatásuk során Irak belpolitikai helyzetével ismerkednek. Az amerikai törvényhozók látogatása némi enyhülést jelent a két ország kapcsolatában, amely azt követően romlott meg, hogy az amerikai fél.....

..... A SZovjetunióban mégsem építik meg azt a tervezett vízierőművet, amely az egyik legnagyobb lenne a világon. A komplexum részeként Észak-Szibériában kétszáz méter magas gátat építettek volna a Jenyiszej folyón, azonban a helyi lakosok tiltakoztak az építkezés elle, mondván, vezsélyezetteti halászatukat, valamint a rénszarvasvadászatot.

HÍREK

10.00 h

Csongrád megyében december 10-reösszehívták a megyei pártértekezletet. Erről a megyei pártbizottság ülésén döntöttek, és így a testület módosította korábbi álláspontját. Az értekezlet megrendezését a megye huszonöt vállalatának és intézményének pártbizottsága is szorgalmazta. A megyei pártbizottság ülésén a fegyelmi bizottság foglalkozott a megyei vezetők etikai ügyeivel, így többi között a kedvezményes téglavásárlással és az ún. bizalmi motorok ügyével is. Ennek értelmében néhány vezető kedvezményes áron jutott téglához, illetve a Vidia kereskedelmi vállalat hatvankét kismotort adott ki tesztelésre, zömmel a megyei vezetőknek és családtagjaiknak. Ez utóbbi esetben a fegyelmi bizottság nem állapított meg vétséget. A téglavásárlással kapcsolatban viszont pártfegyelmi eljárás folyik Barta László, a megyei pb volt titkára és Boldizsár Sándor, a Csonép igazgatója ellen.

Hazánkban a munkatörvénykönyv tervezett módosítása, amely nem tenné kötelezővé kollektív szerződések kötését, igen sok szervezett dolgozót zavar. Erről a SZOT főtitkára beszélt abban az interjúban, amelyet a Vasasok hét végi tanácskozása után adott a Vasárnapi Híreknek. Nagy Sándor szerint, ha nem sikerül közös nevezőre jutni a kollektív szerződések kérdésében a kormánnyal, akkor ez arra ösztönözné a szakszervezeteket, hogy az eddignél sokkal keményebb eszközökkel érvényesítsék tagságuk érdekeit.

A fővárosban a kisésti pártértekezlet döntött az egyszintű pártirányítás bevezetéséről. Megszüntették a végrehajtó bizottságot, és egy olyan, huszonegy tagú pártbizottságot választottak, amelybe a résztvevők több mint felét a szakszervezetek delegálták.

Külföldi híreink.

Váratlanul Bagdadba érkezett néhány amerikai szenátor. A politikusok látogatásuk során Irak belső helyzetével ismerkednek. Az amerikai törvényhozók látogatása némi enyhülést jelez a két ország kapcsolatában, amely azt követően romlott meg, hogy az amerikai törvényhozás gazdasági büntetőintézkedéseket javasolt Irak ellen, mert az ország állítólag vegyi fegyvert vetett be.

Hung. Monitoring 30.10.88.-h

(Hírek)

Algériában leváltották tisztségéből az ország második számú vezetőjét. Mohammed Sheriff Messzadja (?) az ország pártjának titkárságát vezette. Egy közleméyn szerint leváltották az algériai katonai biztonsági szolgálat vezetőjét is. Megfigyelők szerint a személyi változások összefüggésben vannak az országban a hónap elején kitört véres zavargásokkal. Ugyancsak emlékeztetnek arra, hogy Sheriff Messzadja magas pártfunkciója ellenére Shadli Bendzsavi (?) államfő egyik politikai ellenfelének számít.

Madridaban nyolc hónap után az ETA nevű baszk szeparatista szervezet szabadon engedte egyik foglyát. A spanyol gyárost februárban rabolták el, egy héttel azután, hogy a hatóságok tárgyalásokat kezdtek az ETA-val a fegyveres harc beszüntetéséről. A nyár folyamán a spanyol és a francia rendőrség többször is megíúsította a gyáros családjának kísérletét, hogy váltságdíjat fizessen az emberrablóknak.

A Szovjetúnióban mégsem építik meg azt a tervezett vízierőművet, amely az egyik legnagyobb lenne a világon. (ismétlés)

- ooo -

KOSSUTH-ADÓ

ÖT KONTINENS HÉT NAPJA

10.05 h

Sokminden történt a héten a nemzetközi politikában. Fővárosunkban tanácskoztak a Varsói Szerződés tagállamainak külügyminiszterei. - Grósz Károly Iránban tanácskozott az Iszlám Köztársaság szinte valamennyi vezetőjével. - Az Egyesült Államokban finiséhez közeledik az elnökválasztási kampány. - Izrael pedig már a jövő heti parlamenti választások eredményeit tippeli. -

Kohl nyugatnémet kancellár rendkívül eredményesnek minősített tárgyalásokat folytatott Mihail Gorbacsovval Moszkvában. Az NSZK-szovjet csúcstalálkozó természetesen mai külpolitikai negyedóránk fő témája. - AMi nem történt meg, pedig erre a hétre várták. Elmaradt a lengyel kormány és az ellenzék kerekasztal-tárgyalása. A kormány szerint a megbeszéléseket feltétel nélkül kell megkezdeni, az ellenzék szerint a betiltott SZolidaritás engedélyezése nélkül nincs értelme a kerekasztalnak. Ez nem előzetes feltétel lenne, hanem konkrét biztosíték.

Még mindig a hét eseménye. A Csehszlovák Kommunista Párt KB-a, a szövetségi kormány, a Nemzeti Front, a parlament elnöksége együttes ülésen emlékezett meg az önálló csehszlovák állam megalakulásának hetvenedik évfordulójáról. Sőt, ebből az alkalomból részleges amnesztiát is hirdettek. A prágai hatóságok viszont megtiltották, hogy ellenzéki csoportok tüntessenek az évfordulón. Ennek ellenére pénteken a Vencel téren több ezren gyűltek össze. A Csehszlovák Hírügy-nökség közleménye szerint a szocializmus belső ellenségei és deklasszált elemek. MIután a rendőrség hiába próbálta meg szétoszlatni a tömeget, bevetette a vízágyúkat és a kutyákat. 87 személyt őrizetbe vettek.

Heti összefoglalónkban foglalkozunk két nyugat-európai kommunista párttal, az olasszal és a franciával, két tanácskozás kapcsán. - Nem foglalkozunk viszont bővebben a két bálna kiszabadításának történetével, amelyet visszafojtott lélegzettel figyelt a világ. Pedig ki vagyun éhezve ilyen hírekre, és a szovjet-amerikai együttműködés ilyen megnyilvánulásaira is.

És most vissza a komoly politikához. Egy esemény két nézőpontból. Hogyan értékeli Kohl kancellár moszkvai látogatását a két fővárosban? Először moszkvai tudósítónkat, Izbéki Gábort, majd bonni tudósítónkat, Szalay ZSOLtot hallják.

(Öt kontinens...)

Hung. Monitoring 30.10.88.-h

- Nevezetes esemény - így kommentálta pénteki sajtóértekezletén Kohl kancellár négy napos moszkvai látogatását Gennagyij Geraszimov szóvivő. Mint mondta, a két ország vezetői a világ, és főleg Európa szempontjából fordulatokat hozó időszakban újították fel politikai kapcsolataikat. Eltökélték magukat a párbeszéd és az együttműködés folytatása mellett, és egyezik avéleményük abban is, hogy minőségileg új szinter kell emelni a két ország kapcsolatát. Ez azonban azt feltételezi, folytatta a szóvivő, hogy mindenki, értsd, nemcsak a Szovjetunió, hanem az NSZK is tartsa tiszteletben Európa területi politikai realitásait. A héten tartott több sajtóértekezlete közül ezt a tényezőt most hangsúlyozta Geraszimov igazán nyomatékosan amiben talán az is közrejátszott, hogy az NDK nagyon élesen tiltakozott Kohlnek a német egységre vonatkozó igénye miatt. Korábban Geraszimov cska azt mondta, hogy Bonnban ugyan álmódozhatnak egy valamikori közös német államról, most viszont a különélés a realitás, ebből kell kiindulni. Ami a konkrét együttműködési feladatokat és terveket illeti, a szovjetek egyetértének Kohllal abba, hogy ezen a téren új fejezet kezdődött el. Geraszimov pedig kiemelte, hogy a nyugati világban az NSZK a Szovjetunió legfontosabb partnere, és ez várhatóan így is marad. Az ügy pikantériája, hogy összességében az első helyen az NDK áll ebbe a sorban. Az egész látogatás és tárgyalássorozat pedig jó hangulatot teremtett Mihail Gorbacsov jövő évi bonni útja előkészítéséhez. Erre nyilván mindkét fél tartogat valamilyen meglepetést, amit egyébként Bonnban és Moszkvában is elvárnak a másiktól. A látogatás idején jelentős gazdasági szerződéseket írtak alá. A Deutsche Bank három milliárd márkás hitelt gyűjtött össze, a nyugatnémet kis- és középvállalatok pedig a terv szerint kettőszáz szovjet gyár és üzem felújításában vesznek részt. A Szovjetunió még ennél is többet szeretne, hiszen saját erejéből képtelen iaprát korszerűsíteni, még akkor is, ha ehhez az érdekeltséget az egyes helyeken meg is teremtik. A látogatás külsőségei pedig jószerével a szovjet-amerikai csúcshoz hasonlítottak. A Kohl házaspár programja is ennek megfelelően volt zsúfolt. Raissa Gorbacsova és Hannelore Kohl programjáról azt hiszem, Bonnban írtak és mutattak többet, de itt is látszott, hogy elég jól megértik egymást. Összességében pedig, a különböző értékelési fordulatoktól függetlenül ez a látogatás demonstratívan bizonyította a szovjet emberek számára, hogy világgazdasági nyitára szükség van, és hogy a gorbacsovi új külpolitikát a világ minden részén kedvezően fo-

(Öt kontinens...)

gadják.

- Siker több féle van, különösen egy parlamenti demokráciában, ahol azért találták ki a kormányt, meg az ellenzéket, hogy lehetőleg sohasem értsenek egyet semmiben. A moszkvai Kohl-látogatás a kivétel. AZon nincs semmi csodálkoznivaló, hogy maga akancellár sikeresnek tekinti a tárgyalásokat, de ezt mondta aszociáldemokrtata ellenzék egyik vezetője, Egon Bahr is. Szeirnte a szövetségi kormánynak különös képpen azért jár a dicséret, mert elvitték MOSzkvába Scholz hadügy-minisztert is, és ilyenfotrmán először fordult elő, hogy a saját biztonságukról európaiaik tárgyaltak európaiakkal, hasonló szovje ameriaki találkozó már volt ugyanis. A kancellár azt mondta, már a hazataérés után, hogy MIhail Gorbacsov és közte megteremtődtek a személyes bizalom alapjai. Ő ma már úgy látja, hogy komolyak a főtitkárnak a zovjet társadalom megújítását célzó szándékai. A jövő májusra tervezett viszontlátogatásig további együttműködési megállapodások kidolgozására számít, tette hozzá a kancellár. Genscher külügymoiniszter személyes diadalnak tekintheti hogy ezek után kevesebb lesz a bizalmatlanság a két ország között, mert ebben a kormányban mindig ő képviselte következetesen azt az álláspontot, hog a nyugatnak , így az NSZK-nak is, érdeke a szovjet reformkísérletek támogatása, nemcsak azért, mert a jelentős kölcsönökből jelentős üzletekre számíthat. Ő a német-szovjet baráti társaság brémai összejövetelén nevezte mérföldkőnek a tárgyalásokat. A történetek bátorítóak egész Európa számára, mondta a külügyminiszter, utána pedig felsorolta, hogy az ő értelmezésében mit kell még csinálni. Az igazán tartalmas gazdasági együttműködéshez, például. le kell dönteni azokat a megkötéseket, amelyek a hidegháborúból származnak, vagyis újra kell fogalmazni a NATO exporttilalmi listáját, illetve enyhíteni az előírásokat. A Szovjetuniónak, amellet, hogy ígéretet tett mindazok szabadon bocsátására, akiket nyugaton politikai foglyoknak tekintenek, még további feltételeket kelll teljesítenie ahhoz hogy kívánsága szerint MOSzkvában rendezhessenek nemzetközi konferendiát az emberi jogokról. így meg kellene szüntetnie a nyugati rádióadások zavarását, és nagyobb nyilvánosságot kellene biztosítania mindazoknak, akik hallatni akarják a véleményüket, a hangjukat a politikában . Nagy áttörés, nagy siker lett volna valami-féle moszkvai, nem is helyeslés, hanem együttérző, halk mormogás a német egység és Nyugat-Berlin ügyében. Ez elmaradt. Vagyis a hivatalos BOnn , egyébként a saját alkotmányának megfogalmazásai alap-

(Öt kontinens...)

Hung. Monitoring 30.10.88.-h

ján leginkább foglalkoztató vitában nem jutottak közelebb egymáshoz. Itt biztatónak tekintik ugyanakkor, hogy az NSZK és Nyugat-Berlin kapcsolatainak értelmezésében a Szovjetunió hajlandónak tűnik a rugalmasabb gyakorlatra, anélkül persze, hogy feladná azt az elvet, hogy a város nem része a SZövetségi Köztársaságnak, és nem is kormányozható általa.

(Műsorvezető) Nagyon hasonló témáról hallanak két tudósítást a következő percekben. Az OLasz Kommunista Párt KB-a háromnapos vitán úgy döntött, hogy nyíltan ellenzéki magatartást vesz fel, mivel a különféle, szövetségi politikára vonatkozó javaslatai nem találtak partnerre, legalábbis eddig. A Francia KOMmunista Pártból kivált alig néhány száz másként gondolkodó pedig arról tanácskozott, hogyan lehetne feloldani a francia mozgalom elszigeteltségét. Tehát ugyanannak az éremnek a két oldaláról ahllják először a MTI római tudósítójának, Magyar Péternek a beszámolóját, majd párizsi tudósítónk, Keleti Miklós kommentárját.

- Kemény és kíméletlen önkritika, a párt képtelen volt megfelelő válaszokat találni a Nyugat-Európában és Olaszországban bekövetkező társadalmi.gazdasági változásokra, ezért csökkent befolyása, kezdi elveszíteni tömegeit. Kemény ítélet a többi pártról, a kereszténydemokrácia feladta Aldo Moro demokrtatikus elveit és a nagytőke érdekképviselője. A szocialisták pedig a baloldal ellenében ügyeskedéssel nyernek maguknak teret. És mindezek alapján hosszú távra szóló kemény ellenzéki politika, ezt vázolta fel lényegében Achille Occhetto, az OKP új főtitkára kongresszusi tervezetében. AMit a KB három napi heves vita után fő vonalaiban elfogadott. Ezzel megkezdődött az új irányvonal kialakítása Nyugat-Európa legjelentősebb kommunista pártjában, amely azonban egyre mélyülő önazonossági válsággal küszködik. AZ Occhetto által felvázol új irányvonal számos régi eéemet tartalmaz. Megerősíti az olasz kommunisták elkötelezettségét a demokratikus, pluralista intézményrendszer és a piacgazdaság mellett. NIncs többé ideológiai különbség köztük és a nyugat-európai baloldal, értsd a zsociáldemokrácia között. A szocializmus felfogásukban nem modell többé, hanem értékek összesége: demokrácia, társadalmi igazságosság, jogegyenlőség, a munka megbecsülése. MIndez

(Öt kontinens...)

többé-kevésbé már Enrico Berlinguer vezetésével kialakult, noha a pártban az egyes csoportok különböző hangsúlyokkal, árnyalatokkal képviselték e nézeteket. Mára eltűntek az utolsó kételyek és fenn-tatások is. Ugyanakkor a politikai zsákutca egyre nyilvánvalóbb. Ochetto alternatívát kínáló politikát hirdetett meg, szembenállást a mai kormányzattal és a szocialistákkal is. Ez szakítás a Berlin guer-féle egységet kereső politikával. Olaszországban vége a gyenge kormányok időszakának a kommunista pártnak világos és határozott ellenzéki politikát és refortmjavaslatokat kell képviselnie. Első-sorban a tömegmozgalmakra támaszkodva, fogalmazták meg. Felmerült azonnan a vitában több oldalról is a jogosnak tűnő aggodalom: nem eredményez-e ez elzárkózást, elszigetelődést, mint a francia kommu-nisták esetében? A válasz az volt, hogy nem. A konkrét politikai kezdeményezések azonban valahogy hiányoztak a tervezetből, és nincs meggyőződve mindenki sem a pártban, sem azon kívül az irányvonal sikerességéről.

- Az elmúlt struktúrák és politikai eszmerendszerek mindenütt átépítésre szorulnak, vallja az a százegynéhány francia baloldali, aki nemrég még kommunista párttag volt. AZért léptek ki, vagy kénysze-rültek kilépni a pártból, mert annak vezetési stílusát, politikáját hibásnak ítélték. A statisztikák alátámasztani látszottak a megúj-tást követelők jelszavait. Az FKP az elmúlt húsz év során szavazói túborúnak felét vezstette el. KÜLönösen a tavaszi elnökválasztás hozott katasztrofális eredményt, André Lajouann-ék(?) két százaléka azt sejtette, hogy a párt szinte megállíthatatlanaul csúszik a margi-nalizálódás felé. Ugyanakkor a Marchais-féle vonallal szembeforduló független jelölt, Pierre Juquin (?) is hallatlanul kevés szavazatot kapott. Aztán jöött a parlamenti választás, és kiderült, az elnök-választási kudarc André Lajouannes nem éppen vonzó egyéniségével magyarázható. AZ FKP 11 % fölötti eredménye azt jelezte, hogy a szavazatvesztés megállt, a párt stabilizálni tudta pozícióját. George Marchais és a politikai bizottság fellélegezhetett, mert az adott helyzetben már ez is nagy siker volt. Ráadásul a szocialista párt nem szerzett abszolút többséget, tehát a parlamentben nagyonis rá-szorul a kommunista képviselők szavazataira, vagyis némi túlzással az monsható, hogy de facto működik egy szocialista-kommunista par-

(Öt kontinens...)

lamenti koalíció. Ugyanakkor társadalmi oldalról is stabilizálódik az FKP helyzete. Franciaországban ugyanis mindig vannak olyan rétegek, amelyek elégedetlenek a fizetésükkel. Idén ősszel különösen heves az állami alkalmazottak béremelést követelő mozgalma. Természetesen nem arról van szó, hogy egy itteni tanári fizetésből, mondjuk, nem lehet megélni, még kevésbé arról, hogy az itteni pedagógusfizetések a magyarországi bérekhez hasonló vásárlóerőt jelentenének. De francia viszonyok és elvárások szerint ezek a bérek tényleg nem magasak. Az FKP természetesen minden módon támogatta ezeket a mozgalmakat, és ezzel ismét érzékelhetővé, kézzel foghatóvá tette jelenlétét a francia politikai színpadon. Az már persze márs kérdés, hogy a nagy társadalomátalakító programok mára csak a leghivatalosabb jelszavakban szerepelnek. Maguk az FKP vezetői is jól tudják, hogy a francia társadalom túlnyomó többsége nem kívánja a jelenlegi gazdasági rendszer és parlamenti demokrácia felváltását valami mással. Mindebből talán érthető, hogy pillanatnyilag van helye, és szerepe tíz százalék körüli kommunista pártnak. Az ugrásszerű javulás kizárt, a további lecsúszás nem valószínű, vagyis ebben a szituációban nincs olyan űr, amit egy újabb, egy másik kommunista párt vagy mozgalom ki tudna tölteni. Ezért szinte törvényszerű, hogy az újíto kommunisták tanácskozása gyakorlatilag teljesen eredménytelenül véágződött. Sem a gyakorlati politika, sem az ideológia területén nem tudtak olyat mondani, ami vonzó, megvalósítható, ugyanakkor az FKP jelszavaitól igazán különböző lenne. Maradtak tehát a személyes ellentétek. De az újíto kommunisták mozgalma mégis nem emiatt, hanem az objektív politikai feltételek miatt marad a francia politikai élet perifériáján.

KOSSUTH - adó.

GONDOLAT - JEL.

11 h.

- A színház itt arról szól, hogy a város és az ország életét kell gyökeresen megváltoztatni. J. Risztics a szabadkai színház igazgató főrendezője. --

Ez lengyelkedik, az csehül áll, amaz magyarul mondja. Előítéletek, sztereotípiák, nemzet jellem, nemzet egyéniség. --

Szabó István magyar gulyást főzött a német történelemből is. A Hanuszen kritikái visszhangja az NSZK-ból.--

Megmenekülthet-e aki szorosan bezárja az ablakot. O. Walles hangjátéka, A világok harca, fél évszázada okozott pánikot. ---

Erkölcsei rehabilitáció a kitelepítés áldozatainak. Téglási Ferenc filmje a - Soha sehol senkinek. ---

A kiadó protestáljon és helyeseljen, ha cenzurával találkozik. Vita Demény Pál - Börtöneink- című önéletrajza kapcsán. ---

Mai műsorunk vezetője Győrfy Miklós.

(Az egy órás adás szalagon.)

KOSSUTH - adó.

DÉLI KRÓNIKA.

12 h.

A mikrofonnál Siklós András.

Időjárás előrejelzés.--

Csongrádban is lesz pártértekezlet. A megyei pártbizottság megváltoztatta korábbi döntését és egy sor alapszervezet kérésének megfelelően december 10-re összehívta a tanácskozást. A testület mostani ülésén a vezetők etikai ügyekkel is foglalkoztak. A fegyvelmi bizottság megtárgyalta a kedvezményes téglavásárlás, valamint az állami lakások eladási ügyét és beszámoltak az ugynevezett bizalmi motorokkal kapcsolatos vizsgálatokról is. Fegyvelmi eljárást folytatnak a téglavásárlással kapcsolatban BARTHA LÁSZLÓ, a megyei pártbizottság volt titkára és BOLDIZSÁR SÁNDOR, a CSOMÉTI igazgatója ellen. A kismotorok ügyében nem állapítottak meg etikai vétséget, már felvetődött, hogy a 62 kismotor miatt megyei és helyi vezetők, illetve hozzátartozóik kapták meg tesztelésre.

A pártmunka átalakítását mutatja az a hír is, hogy a kistérségi pártértekezleten az egy szintű irányítás bevezetését határozták el. Eszerint megszüntették a VB-t és egy olyan 21 tagú pártbizottságot választottak, amelyben az alapszervezetek delegálják a tagok több mint felét.

Hazánkban sok szervezett dolgozó elvárja a kormánynak azt az elképzelését, hogy a munka törvénykönyvben jövőben nem tennék kötelezővé a kollektív szerződés megkötését. Erről a SZOT főtitkára beszélt abban az interjúban, amelyet a vasasok hétvégi tanácskozás után adott a Vasárnapi Híreknek. NAGY SÁNDOR arra figyelmeztetett, ha a kollektív szerződések ügyében nem sikerül megegyezni a kormánnyal, akkor ez arra ösztönzi a szakszervezeteket, hogy az eddiginél sokkal keményebb eszközökkel érvényesítsék tagságuk érdekeit.

Az afgán elnök javasolta, hogy egy nemzetközi konferencia keretében nyilvánítsák az országot demilitarizált övezetté. Nadzsibullah államfő szerint egy, az ENSZ felügyelete alatt rendezendő tanácskozáson lehetne megoldást keresni az Afganisztánnal kapcsolatos problémákra.

(DK.)

Az elnök hangsúlyozta, ha fegyvermentes övezetté nyilvánítanák a középkelet-i országot, akkor begyűjtenének minden fegyvert és azokat vissztajuttatnák a gyártó államoknak.

Valószínűleg csak a november 7-i ünnepek után indítják első útjára a szovjet ürreplőgépet. Legalább is derül ki abból az interjúból, amelyet Gugyilin vezérőrnagy a vajkonuri űrközpont kísérleti főosztályának vezetője adott a Komszomolszkaja Pravdának. Az űrsikló, első ember nélküli próbautját tegnap egy agregát meghibásodása miatt elhalasztották. A vezérőrnagy szerint először kiüritik az üzemanyagot a rak-tából, majd átvizsgálják az ürrepülőgép teljes rendszerét és csak ezt követően készülnek fel az első próbautra.

A SzU-ban mégsem építik meg azt a tervezett vízi erőművet, amely az egyik legnagyobb lenne a vilgáon. A komplexum részeként Észak-Szibériában egy 200 méter magas gátat építettek volna a Jeniszej folyón. Azonban helyi lakosok tiltakoztak az építkezés ellen mondván, veszélyeztetni halászuat, valamint a rénszarvas vadászatot.

Sport:

Birkózás, maratoni futás, autóverseny, cselgáncs. Erről a 4 sportágról hallhatnak. ---

Kosárlabda bajnoki mérkőzés.

A második félidő közepén Bpesti Honvéd- ZTE 62:54. De messze még a vége, hiszen 8 pont nem sok.

Időjárás jelentés:

Eleinte többnyire erősen felhős lesz az ég, főként délen, délnyugaton kisebb esővel. Később a felhőátvonulásokból egy-egy zápor, hózápor fordulhat elő. A hőmérséklet csúcsértéke 5-10, késő este mínusz 1 és plusz 4 fok között várható.

Mai műsorunkat Avar Károly szerkesztette, Siklós András vezette.

KOSSUTH - adó.

HARMINC PERC ALATT A FÖLD KÖRÜL.

12 h. 15.

Nemzetközi magazin.

Jó lesz ha megtanuljuk az nehéz, az olykor válságos napokban is lehet énekelni. Ezt annak alkamából jelentem, hogy Varsóban megülték a néphadsereg napját. - Hogyan kapott tábornoki rangot az operaház igazgatója és miért szólítják tábornok urnak, akkor is, ha nem a marsallbottal, hanem a karmesteri pálcával dirigál. Érdekességek szakértőnktől a műsor elején. ---

Utána egy egykori civil katona halálának sőt második halálának híréhez fűz német magyarázatot a madridi tudósító. - Ki is volt a 2. világháborús superkém, akinek kijutott a legmagasabb brit és náci kitüntetések közül, ráadásul egyszerre.

Terrorista gyerek az erkélyen, ott lövöldöz. A papa meg sir az előszobában alsónadrágban. A svéd rendőrség akciójáról számol be a tudósító. Azt napot biztosan nem felejt el a belgrádi család, amelyen veszedelmes terroristának nézték a stockholmi hatóságok. --

Amikor az asszonyt kiüti a vilgábajnok bokszoló férje. Erről szól a New York-i beszámoló. Egy több menetes mély ütésekben is bővelkedő furcsa válóperről hallanak telefonon. --

Ezt követi egy kanadai információ a telefonról. Az aprópa az, hogy nálunk nemrég bejelentették, megkezdik a hordozható telefonok árusítását, ha nem tévedk 150.0000 forintba kerül majd egy. --

Szőnyegbeszőtt kincsek selyemlepkék és Allah összes madárcái. Látogatás a teheráni szőnyeg muzeumban, ahol minden valódi Perzse. - GRÓSZ KÁROLY kíséretében sikerült eljutnom a héten a vilgá egyik legszebb muzeumába, ahol még a politikusoknak is volt módjuk a csodálkozásra.

(A 30 perces adás szalagon.)

KOSSUTH-adó

HIREK

16.00 h

Pénzünk konvertibilissá tételét a többi KGST országban erősebb kényszerítő hatások sürgetik Magyarországon, ezzel pedig a több évtizedes pénzügyi rendszert megtörő ilyen fontos átalakulásra nincs példa a szocialista országokban, a modellt nekünk kell elsőként megteremtenünk. Ez a véleménye VILLÁNYI Miklósnak, aki a legnagyobb pénzügyintézetekben dolgozó fiatal szakemberek előtt tartott előadást. A pénzügyminiszter a balatoni szakmai tábor záró ülésén hangsúlyozta, hogy konvertibilis forint növelné a külföldi vállalkozók bizalmát a tőke beáramlását, relisabbá tenné a befektetések tőkévé alakulását, és végsősoron segíteni adósságunk csökkentését. VILÁNNYI Miklós szerint ez nem csoda-terv, bár az elképzelések megvalósítása több évet vesz igénybe.

Andeij Szaharov szovjet tudós sürgette olyan emlékközpont létrehozását, amely nemcsak a sztálini évek terrorjának áldozatairól emlékeztet meg, hanem kivizsgálná a törvénysértések minden vonatkozását is. Szaharov az Emlékezési Mozgalom nevű szervezet ülésén vett részt, és felszólalását a szovjet rádió is ismertette. A tudós elmondta, hogy mind Gorbacsov pártfőtitkár, mindpedig a szovjet kormány támogatásáról biztosította a szervezetet. Szaharov szólt arról is, hogy a törvénysértések kisebb mértékben ugyan, de folytatódtak Nyikita Hruscsov, majd Lenonyid Brezsnyev főtitkársága alatt is, és ezeket szintén ki kell vizsgálni. A moszkvai rádió jelentése utalt arra is, hogy az Emlékezési Mozgalom találkozóján zömmel azok vesznek részt, akik éveket töltöttek szovjet munkatáborokban.

Valószínűleg csak a November 7-i ünnepek után indítják elsőútjára a szovjet űrrepülőgépet. Legalábbis ez derül ki abból az interjuból, amelyet Gugyilin vezérőrnagy, a bajkonuri űrközpont kísérleti főosztályának vezetője adott.-----Ism.

Az NSZK kormány szóvivője bírálta, hogy a NEUES DEUTSCHLAND - az NDK pártlapja, kommentárban foglalkozott H.Kohl egyik moszkvai kijelentésével. Eszerint a kancellár természetellenesnek nevezte a német megosztottságot. A bonni szóvivő az NDK bírálatát visszautasítva, arra hivatkozott, hogy a nemzet egysége és minden német önrendel-

(hírek, 16 h)

kezési joga kötelezettségtől ró a nyugatnémet kancellárra, és Kohl ezért hozta szóba éppen Moszkvában ezt a kérdést.

Az afgán elnök javasolta, hogy egy nemzetközi konferencia keretében nyilvánítsák az országok demilitarizált övezetté.-----

Irak szabadon engedett 25 sebesült iráni hadifoglyot - közölték Bagdadban.-----

Amerikai szenátorok egy csoportja érkezett váratlanul Bagdadba, a politikusok látogatásuk során Irak belső helyzetével ismerkednek. Megfigyelők rámutatnak, hogy az amerikai törvényhozók mostani útja némi enyhülést jelent a két ország kapcsolatában. Az amerikai-iraki viszony azt követően romlott meg, hogy a washingtoni törvényhozó gazdasági büntető intézkedésekkel sújtotta Irakot, mert a közelkeleti ország állítólag többször is vegyi fegyvert vetett be a kurdok ellen.

- ooo - 0 - ooo -

KOSSUTH-adó

1988 október 28.-i adás!

VONZÁSKÖR

17.00 h

Beszélgetések a KISz országos értekezlete előtt. A szerkesztő-rporter Simkó János, munkatársa Varga Julianna.

- Amikor készültem erre a beszélgetésre NAGY Imrével, a KISZ Központi bizottságának a titkárával, akkor kezebe akadt PAPP Zsolt-nak a Kormetszet c. könyve, és ebben a következőket olvastam: "A jövő ránk szorul, két értelemben is, részben mint hurok, amelyből valahogy ki kellene venni a nyakunkat, másrészt, mint feladat. - Ez amennyire egyszerű megfogalmazás, annyira nehezen megoldható, a jövőt ki kell találni." - Hát köztudottan 1988 november 18-ra összehívták a KISZ országos értekezletét. Én azt hiszem, hogy nekünk nem feladatunk ebben a beszélgetésben a KISZ jelenlegi helyzetét elemezni, hiszen ezt talán még az országos értekezlet sem tudja elvégezni, leginkább még később összehívandó kongresszusnak a feladata lesz, de az kétségtelen, hogyha néhány évvel ezelőtt került volna sor erre a beszélgetésre, akkor hogyha bármelyikünk azt mondaná, hogy ifjúsági mozgalom, akkor nagyon egyértelműen a Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetségre gondoltunk volna, ma azt hiszem, hogy egészen más a helyzet?

- NAGY Imre: Más a helyzet egészen, és én örülök neki, hogy más a helyzet, míg a tagolt idézethet annyit tennék hozzá, hogy nemcsak kitalálnunk kell a jövőt, hanem meg is kell csinálnunk. Ma az ifjúsági közéletben a pluralizmus, az már nem ilyen papíron leírt és olyan dolog, amiről vitatkozzatok, ez már valóság, realitás. Olyan realitás, amitől visszalépni nem lehet, vagy nagyon remélem, hogy nem lehet. ÉS ez azt jelenti, hogy amikor a KISZ a saját jövőjén gondolkodik, és ezt a saját jövőjét egy átalakuló változó társadalomban kersi, akkor abból kell kiindulnunk, azzal kell számolnunk, hogy itt több politikai ifjúsági szervezet lesz, van, aki egy lesz ezek közül és ez az ifjúsági szervezetek versenyzése, versengése alapján fog megméretődni, hogy melyik mit tud csinálni. Sokszor szenvedélyes viták dúlnak ma is arról, hogy milyen legyen a holnap KISZ-e, egyáltalán hogy hívják, hogy épüljön fel, milyen legyen a kapcsolatrendszer, mit csináljon, mit képviseljen, ez egyrészt a felelősséget is mutatja, a vezetők felelősségét, hogy ezt ami ma még bizottsított, ezt erősíteni kell és nem elveszteni, mert ha elveszik ez a bázis, akkor ezt újra építeni már nem, vagy csak már

(a KISz országos értekezlete előtt)

nagyon nehezen lehet, másrészt a lehetőséget is mutatja, hogy van erő ebben a szervezetben, nem mindenütt és nem mindenütt egyformán, de ez egy alapot ad arra, hogy itt meglehet újulni, de ahhoz nagyon kell változtatni.

- Az ifjúsági szövetségben nagyon sok szó esik arról, hogy az ifjúság objektíve reform-érdekelt, de vajon igaz-e ez az egyes KISz-tagokra, vagy az egyes fiatalokra, tehát hogy a szubjektív tudatukban is létezik ez a reform-érdekelttség, hiszen erre a szóra, hogy reform, nagyon sok mindenre gondolnak, az elmúlt néhány év tapasztalatai talán nem segítik ennek a tudnak kialakulását?

- Én azt divatnak tartom, hogy a ifjúság objektíve reform-érdekelt, az egész együtt nem tartom igaznak ezt, minden fiatalra, nem tartom igaznak, mert az a fiatal, aki egy olyan munkahelyen dolgozik, amelynek nincs jövője, az a fiatal, akinek nincs olyan tudása, szakmája, vagy ne adj'Isten nem kapott olyan indíttatást otthonról, vagyokra gondolkodok, ami alapján ma kedvező helyzetbe kerülhet, az rövid távon, középtávon nem érdekelt a reformban, mert az esélye, a helyzete romlik. ma a társadalmon belül, nagy konfliktusok nem generációk mentén, vagy nem ilyen nagy rétegek mentén húzódnak meg, hanem minden ilyen klasszikus besorolást keresztül vágunk.

- Az én érzésem szerint is egy kicsit hamis, vagy hamisnak mondható az a réteg-szemlélet, ami nagyon egyszerűen egyetemista fiatalokról, munkás fiatalokról, paraszt fiatalokról, középiskolásokról és így tovább - beszél, másodlagos strukturáról tényezők játszanak egyre inkább szerepet, pl. amiket te is említettél a családi háttér, lakás-helyzet, második gazdasághoz való viszony és így tovább, de vajon a szervezeti megújulásában, vagy szervezeti formájában működésében kész-e ez az ifjúsági szövetség vagy késszé válhat-e, hogy ezt a fajta új helyzetet leképezze?

- Az egyszerű volt, amikor azt mondtuk, hogy középiskolások, egyetemisták, ilyen, olyan, amolyan dolgozó rétegek, és akkor azokat leképezni, ma valóban nem ezek a fő rétegképző ismérvek, de mondjuk gy fontos rétegképző ismerv a bejáró fiatalok, meghatározott réteg, amely életének nem kis részét a vonaton vagy az autóbuszonm ill. a pályaudvarokon zajlik, nagyon nehéz szervezetileg megfogni, ráadásul ezek az ismérvek nem is stabilak, mert XY fiatal, nincs lakása, egyedülálló, mondjuk a szüleinél lakik, de máshova megy dolgozni, albérletben lakik, egészen más világ, más kötődések, más

(a KISz országos értekezlete előtt)

érdekek jelennek meg sok szempontból, vagy szerzett egy lakást, megnősült vagy két gyerek és gürizik azért, hogy a részleteket fizesse meg akét gyereket eltartsa, egész más rédekű, na ez két év alatt végbemehet, ezért mi arra gondoltunk, hogy a mostani értekezlet elé az egyik legfontosabb javaslat, azért mondom, hogy az egyik legfontosabb, mert a tartalmi dolgo, a platform a legfontosabb, de emellé az, hogy már ezt a belső mozgást felszabadítani, a KB döntse el, hogy milyen belső strukturálódási igény van a szervezetben, hanem olyan legyen, ami valóban van a tagság körében.

- Említetted itt a KISZ-nek apolitikai platformját, ennek az anyának számos olyan tétele, kijelentése van, amelyet más közelmúltban alakult ifúsági kezdeményezések, csoportok is magukénak vallanak, elképzelhető-e ezekkel valamiféle koalíció a KISZ-nek későbbi munkájában?

- Koalíció csak valamiért képzelhető el,

- Mik a kritériumok, mert nem született még olyan kezdeményezés, amelyik ne azt állította volna saját magáról, hogy ő a legjobbat akarja, akár társadalmi méretekben is?

- Mi mindenki felé bizalommal közelítünk, tehát ez az induló alapelv, mindenkivel bizalom, de mindenkit a tettek mérnek meg, és nem az, hogy mit ígér. És hogyha ezek a tettek ellentétesen a mi értékeinkkel, a mi céljainkkal, akkor ez egy politikai harcot fog jelenteni, más kérdés, hogy egy ilyen politikai harcnak hát kulturális játékszabályai kell, hogy legyenek. Ezért akarunk részt venni és hát egyik kezdeményezője vagyok a Magyar Ifjúság Országos TANácsa létrehozásának, hogy formalizáltan is jelenjen meg egy fórum, ahol a különböző ifjúsági erők párbeszédet folytathatnak és amiben lehet, együtt fellelphetnek. ebbe minden intézményesült, legális, bizonyos taglétszámot elért ifjsúági szervezet résztvehet, világnézettől függetlenül.

- Én azt hiszem, hogy a megújulását kereső ifjúsági szövetségnek tkp. van egy béklyó a nyakában, ez csak onnan jutott eszembe, hogy a most induló másfajta ifjúsági kezdeményezések kvázi tiszta lappal indulhatnak, míg az ifjúsági szövetség hát sajnos a korábbi nezhézségeit, gondjait hurcolja magával.

- igaz, de hát nézd, ugye hátrány az, hogy azonosítjuk egy tegnapi KISZ-t, néha nem is vesszük észre, hogy ma már sok helyen más, pláne nem, hogy egészen más akar lenni, de ua. a KISZ-nek van egy

(a KISz országos értekezlete előtt)

meglévő intézményrendszere, eszközrendszere, meglévő kapcsolat-rendszere, sok helyen ott vagyunk, sok mindent el tudunk érni, van egy vagyona, van egy szervezeti kollektív tapasztalta, tudása, ezek értékek a mai helyzetben is. Hát emellett van az a hátrány, hogy mindenki, aki ma jön, az akármit hirdethet, mert még nem méretődött meg, és hát nagyotmondó versenyt, azt könnyű szervezni, tiszta lappal indul az iránt induló bizalomban. Én szerintem ezek még ma is valamennyire kiegyenlítik egymást, ezek az előnyök, hátrányok, egy néhány éves távlatban pedig azt hiszem, hogy valós megmérés lesz. Egy ilyen valós megmérésre persze a KISZ-nek is fel kell készülni, az nem kívülről jött pozíció alapján történő megmérés, de azt hiszem, ha mer változni, ha képes változni, akkor félnie nem kell.

-

- A KISz KB titkára által is említett politikai platform tervezetben olvasom akövetkezőket: A szocializmust mi nem elérendő állapotnak tartjuk, hanem a célhoz vezető hosszú történelmi folyamatnak. Új társadalom szervezési gyakorlat kell, ahol a meglévő ellenőrzésének és meghaladásának intézményes garanciái biztosítottak. - De vajon mit gondolnak erről a KISZ különböző szervezeteiben dolgozó fiatalok? Erről beszélgettünk Boros Andrással, a KISZ Budapesti Bizottság titkárával, TURCSÁNYI Ferencsel, a pécsi városi KISz Bizottság titkárával, és HIDEG Andrással, a Délaföldi CSerépipari vállalat közgazdászával.

- Különféle kizes vezető fórumokon, központi bizottságban korszerűbben gondolkodó megyéknél, itt, ott, amott megvan a felismerés, hogy a jelenlegi működési mechanizmusok, ha ezeket tovább folytatjuk öngyilkosok leszünk, néhány hónap alatt fel tud számolódni az ifjúsági szervezet, ennek a felszámolódása ez nem azért probléma, mert megszűnik, hanem mert ezeket az általunk vállalandó politikai értékek akkor valószínű, hogy ebben a korosztályban kevesebben képviselik.....a politikai munkába megnyerni, a tagság körében hát inkább ilyen letargikus állapot van, és letargikus állapot is azzal párosul, hogy ígéretések utáni.....mondják meg nekünk, hogy mikor lesz jobb, mikor fog változni, meddig lesz..... ez egyébként azt jellemzi, hogy hol vannak a szakadási pontok a szervezet működésében, tehát nem elegendő itt egyfajta zászlót

(a KISz országos értekezlete előtt)

bontani, és platformot kiakasztani arra, hogy tessék, gyertek ide, mert lemérhető a helyzet, ha csak zászlót bontunk, ha csak platformot hirdetünk, akkor végzetesen be fog szűkülni a szervezet. Szükség van jó értelemben vett agitációra, politikai munkára, szervezésre, hogy emellé állítani embereket, persze úgy ha ezt értik, és vállalják.

- Értem azt a dilemmát, amikor részben azt mondjátok, hogy itt egy alulról építkező ifjúsági mozgalomra van szükség, és ennek másik oldalaként van egy a mai helyzetért is részben, hát amennyire a helyzet érintés terheli, a helyzetért is felelősséget vállaló KISz vezetés, hiszen ennek valahol találkozni kellene, vajon találkozik-e tehát HIDEG Andristól, és VRICSÁNY Ferenctől inkább azt kérdezném, hogy a KISz-tagok, az alapszervezetek véleménye, találkozik-e ezzel a platformmal?

-TURCSÁNYI: Meglátásom szerint a fiatalok egyre inkább politizálódnak, egyre inkább érdeklődnek a politika felé, egyéni helyzetük sokesetben kiúttalanságok, itt anyagi, elsősorban anyagi kérdésekben jelentkező kiúttalanságok arra ösztökélik őket, és itt már az ösztönzés szó talán kevés is, kényszerítik őket, hogy foglalkozzanak avval is, avval akérdéssel, hogy mi vezetett ide, hol van a kivezető út, tehát a fiataloknak meg van a válaszra váró igény. Sokan közülük nem tudják megfogalmani, sokan befolyásolhatók olyan értelemben, hogy többféle válasz létezik, vagán a szervezeten belül is.

- HIDEG: Én nem tartom valós problémának ezt a vezetés-tagság ilyenfajta szembenállítását, a tagság, amióta én az eszemre emlékszem, a KISz-t hangosabban, vagy halkabban nagyon mély, nagyon kemény kritika alá vonta, hol a kommunista jelzőért a nevében, hol az élcsapat tömegszervezet dilemmáját 1974-től, mióta én a KISz-ben eszméltem, valamennyi közgyűlésen ezt láttam, hol azért, mert a vezetés elszakadt a tagságtól és lehetne sorolni millió számra példákat, tehát a tagság mindigis megfogalmazta, hogy nem érzi jól magát a szervezetben. A vezetésnek az a dolga minden politikai alakulatban, hogy erre a megfelelő válaszokat, a programadás igényével megfogalmazza. Ez a dolga. Na most mit jelent ez a platform és a KISz átalakításának belső tartalma a tagság számára? Csak azt, hogy és csak akkor jó ez a platform, hogy ha .....kezdve az új szervezet az átépülő szervezetben a tag nem találja magát szembe ugyanazokkal a falakkal, ua. a belső saját aktivitását visszafogó hier-

(a KISz országos értekezlete előtt)

archikus viszonyrendszerrel, azokkal a gátakkal, amelyekkel eddig találkozott, nem azért nem volt eddig aktív, mert számára olyan borzasztó jó volt az a világ amiben élt, hanem azért, mert nem volt értelme politikai aktivitásának, nem volt pozitív végkimenetele, jóval nagyobb volt a befektetendő energia, mint a kivehető haszon.

- TURCSÁNYI: Annyi még ehhez tartozik, hogy én részt vettem már néhány vitán Pesten, kerületekben, szervezeteknél, középiskolások között is és kb. az az eddigi tapasztalatom, hogy azt mondják a srácok, hogy ezt a vita után már értjük, hogy mi ez, tényleg jónak tartjuk, de mitől fog az működni, és a másik, hogy mi a garancia arra, hogy ezek a politikai gondolatok, ezek a politikai tételek valóban átütők lesznek, bekerülnek nemcsak a KISZ gondolatai közé, hanem pl. az állampolitikai döntések során is ezek előtrébe kerülnek és erre ma igazából válasz nincsen, hiszen, ha a jelenlegi társadalmi-politikai folyamatok bemerevednek, ha nem valósul meg további változás, ha nem alakult ki egy - mi úgy szoktuk mondani, egy ilyen jövő orientált társadalmi politika, akkor ezzel a politikai platformmal, ezzel a tartalommal bizony nagyon nehezen fogunk tudni megválaszolni arra a kérdésre, hogy végülis, meg vannak-e ennek a politizálásnak a feltételei, megvannak-e a szükséges körülmények ahhoz, hogy ez tudjon működni.

- HIDEG: Az a szervezet akkor maradhat életben hosszú távon, és szolgálhat világosan valamilyenfajta baloldali értékrendet, hogyha a maga tevékenységének központját azt a szervezet tagságából önkéntesen rekrutálódott szervezeti egységekre építi és ezen szervezeti egységeknek önkéntes együttműködéséből, önkéntes integrációjából épül fel a szervezet, tehát az okos központból, a szervezetnek megüzent logika helyett, a szervezet alapegységeiben, meglévő aktivitásnak önkéntes egyesülése adja a szervezet elitét, ez a biztosíték arra, hogy a szervezet központja nem lesz tartósan olyan helyzetben, hogy ellenállhasson a folyamatos innovációs törekvéseknek, ami eddig is megvolt.

- Hadd tegyem hozzá, ha ez a struktúra úgy tud foglalkozni a fiatalokkal, hogy azok a súlyos gondok, amelyekről ezek a politikai dokumentumok is szólnak, hát valahogy megoldásra kerülnek.

-TURCSÁNYI:igen hát, hogy ha az egyre inkább érdeklődő és aktivizálódó közéletbe kilépő fiatalok úgy érzik, hogy ez a válasz, amit a KISZ politikai vezetése, vagy politikai centrum kialakítói adnak,

(a KISz országos értekezlete előtt)

ez nem helyes, úgy ítélik meg, hogy ez a válasz nem megfelelő, akkor itt csak visszaidézném azt a gondolatot, hogy egyre több szervezet van, akkor más szervezetet fognak választani, evvel számolnunk kell.

- HIDEG: Az egy nagy kérdés, hogy a KISZ átalakulásával, alkalmazkodásával, a mi viszonyunkhoz való alkalmazkodásával végülis mi a saját korosztályunk 10 vagy 30 %-ban megnyerjük e a minőséget vagy sem? És egyébként olyan működési mechanizmusok kellenek, amik jelzik majd, hogy ez a mozi nem az a mozi, ami volt, tehát szükség van sok téren politikai kérdések, szervezési kérdésekben, működési mechanizmusoknak egyfajta szakaszhatárra, ami jelzi, hogy ez már más, tehát nem biztos, hogy a mai centrum, a mai vezetés egy az egyben alkalmas a folyamatok levezénylésére, akárcsak az átmeneti időszaknak a kézbentartására is.

- Én azt hiszem, hogy az elmondottakkal összcseng az a másik politikai dokumentum, amelyik azt a címet viseli, hogy mit képviseljünk, és itt részletesen, legalábbis a vitára lehetőséget adva, taglalják, hogy milyen legyen a politikai intézményrendszer, mit képviseljünk a gazdaságpolitikában, oktatásban, művelődésben, mit az elosztáspolitikában, bérpolitikában, foglalkoztatás-politikában, hadd ne soroljam tovább, mihez tud csatlakozni - ahogy szoktuk mondani kisesz berkekben, vagy valamikor mondtuk kisesz berkekben, a szőke mezei KISZ-tag, megjelennek-e ezek a képviseleti elemek az alapszervezetekben, az intézményekben, a gyárakban, a Békéscsabán, Pécsen, Budapesten?

- HIDEG: a most, hogyha politikai platform körül kialakul az egyetértés, és ez nyilván vitába fog formálódni és alakulni, akkor minden egyes szinten, minden egyes szervezetnek le kell tudni majd fordítani, hogy akkor nekem mit jelent ez a politikai platform az én falumban, az én kerületemben, az én vállalatomnál, az én egyetememnél és lehet, hogy ezzel a programmal, tehát nem teljesen komform helyi programok is születnek, amit el kell tudni viselni, hiszen eléggé sokféle ez az ország, nincs két egyforma vállalat, nincs két egy két egyforma felsőoktatási intézmény.

-TURCSÁNYI: Az pedig egészen bizonyos, hogy azt hogy Békéscsabán, Budapesten melyek azok az ügyek, amelyekben a KISZ-nek meg kell szólalnia, ... a központból, mert hogy mi válik politikai kérdéssé egy adott helyszínen, ezt nem lehet politikai kissozótarból

(a KISz országos értekezlete előtt)

kinézni, az válik politikai kérdéssé, amely a hatalom számára fontos társadalmi csoportokat megosztja. Amelyben olyan politikai erők jelennek meg, amelyeknek megnyerése, vagy amelyeknek befolyásolása a politáka számára fontos. Aztán majd az ott el fog dőlni, hogy éppen hova építsünk óvódát egy városban, amibe bele kell szólnia egy KISZ-szervezetnek, vagy az akérdés, hogy hány percekenként induljon a 2-s busz, mert hogy egyik se, merthogy a párttitkár ujraválasztásához való viszonyt kell újra hangosan megfogalmazni. De ez mind tértől és időtől függő.

- TURCSÁNYI Ferenc említette itt a párttal való kapcsolat, vagy a párttitkárhoz való viszonyt pontosabba, ez egy nagyon lényeges dolog, hogy milyen szövetségre lép a KISZ a Magyar Szocialista Munkáspárttal a következő időszakban. A pártirányítás, - hogy ezt a hagyományos fogalmat használjam, a pártirányítás módszereiben is nyilván lényeges változásra van szükség. Ennek az egész KISZ-Párt kapcsolatnak valamiféle új felfogására, megközelítésére.

- HIDEG: Én azt látom fő kérdésnek, hogy megtudjuk-e haladni a jelenlegi zsebből vezérlő típusu mechanizmusokat a KISZ és Párt viszonyában, hiszen az elvek szintje ez eddig is rendezett volt, a párttestület hozhatott KISZ testületre nézve kötelező döntéseket, és nem a párttitkár zsebből irányítja bármelyik KISZ vezetőt. Csak ugye ha a pártban nincsenek komoly testületi viták, nincs belső politikai élet, nem testületi üléseken fogalmazódnak meg a politikai döntések, és nem a testület próbálja ezt közvetíteni egy Kisz testület felé, akkor rögtön jönnek a problémák, és kialakul egy olyan paternalista viszony, aminek azt hiszem a negatív következményét nagyon sok KISZ-vezető és nagyon sok KISZ szervezet megélte az elmúlt időszakban, ezélrt van szükség ebben a kérdésben, és ez szakaszhatára, szerintem, amikor is azt mondjuk, hogy adott szöntű döntések, Központi bizottság, Kongresszus, pártértekeztet kötelező a KISZ-re nézve, egyébként pedig legyen együttműködés és lehet, hogy ez az együttműködési kényszer hozza tartalmiag közelebb a KISZ-t és a Pártot, és lehet, hogy az együttműködési kényszer bontja le azokat atávolságtartó falakat, amik eddig léteztek.

- TURCSÁNYI: Természetes, hogy minden párt arra törekszik, hogy a maga politikai törekvéseihez a lehető legszélesebb társadalmi bázist megnyerje a nagy kérdésekben, a stratégiai kérdésekben, most ez Magyarországon 1988-ban pl. meddig menjen el a politikai

(a KISz országos értekezlete előtt)

intézményrendszer átalakításában, ez egy társadalmi politikai pluralizálódási folyamat, ebben ak érdekben a pártnak és A KISZ-nek szoros stratégiai szövetséget kell kötnie. De pl. Nagymaros-GAb-csikovoban nem feltétlenül, akkor persze igen, ha ez úgy mint most, idén 88-ban hát hatalmi kérdéssé tételveződött, tehát egyik oldalról a nagy kérdésekben szövetséget kell kötni, más oldalról éppen ennek a pártnak olyan belső megoldásokat kell választani, olyan viszonyokat kell kialakítani, ami serkenti őt arra, hogy folyamatosan önmagát meghaladva legyen képes, hát ez pedig csak akkor meggy, hogy ha a kebelén belül, kvázi a párt kebelén belül a saját ifjúsági szervezetében való viszonyban kitermelődhetnek azok amásfajta vélemények, gondolatok, eltérő szándékok, amelyeknek lehetőségük van folyamatosan a párton belül többségi véleménnyé válni, ezzel a pártnak folyamatosan új felelősségpályára való állítását, tehát egyrészt bázisteremtés, másrészt megújulást, hát ez lehetne az újtpusu kapcsolat, amely a mostani ilyen tulajdonlás, birtoklási viszony helyett egy partneri politikai szövetséges viszonyt feltételez.

- Én remélem, hogy a kedves hallgató sem érti félre az elhangzottakat, ezt csak azért mondom, mert remélem, hogy akkor egyetértünk az asztalkörül, hogy nem a farok csóválja a kutyát, ezt arra a helyzetre mondom, hogy jelenleg a KISZ-t talán a saját szövetségesének is kell tenni, bármennyire is paradoxonnak tűnik a megfogalmazás. Még egy dolgot nagyon fontosnak tartok, ha már a kapcsolatoknál tartunk, hogy lesz-e elegendő ereje a ifjúsági szövetségnek arra, hogy ma a társadalom perifériájára szorult ifjúsági csoportokat, érdekeket is megnyerjen? Ugyanis amost alakuló autonóm társadalmi kezdeményezések, ezt nem felejtí ki a programokból, gondolom a verseny ilyen területen sem ártana?

- HIDEG: A KISz azt világosan látja, hogy mindenkinek a politikai szervezetévé válnia nem lehet, mi azt mondjuk, hogy két nagy társadalmi csoportra kell itt építeni ezt a kibontakozást, ezért az új, és más minőségű teljesítményre képes modernizáció élén haladó ifjúsági csoportokra, ezek magasan kvalifikált húzó ágazatokban dolgozó értelmiségiek, jól kvalifikált szakmunkások, egyetemisták, azok, akik-től lehet várni, hogy egy nagyobb teljesítményt, más minőségű teljesítményt hoznak ki az országból, más oldalról egy magát baloldalinak valló szervezetnek fontos programeleme, hogy eszközeit mozgósít-

(a KISz országos értekezlete előtt)

sa a lemaradók, az esély egyenlőségben folyamatosan vereséget szenvedők, a perifériára húzódottakkal is, a KISZnek ebben hatalmas nagy előnye, olyan eszközei vannak, amely az alternatíváknak nincsen, intézmény hálózata, pénze, kialakult intézményes kapcsolatai. ezt mutatja a román menekült fiataloknak rendezett folyamatos kétheti táboraink, ezt mutatják a különböző drog--közponokhoz való támoatásaink is, és egy csomó olyan kezdeményezés, a szociális munkásoknak a képzése, az AIDS Bizottság működéséhez nyújtott KISZ-es segítség, már sok látható, a KISZ ebben szegénylős, a KISZ nem képes ezeket az elemeket tömeg propagandájának a középpontjába állítani, hát még meg kell tanulni, hogy ezzel nem szegénylősnek kell lenni, hanem ezek olyan értékek ebben az országban, amelyek fontosak az egész társadalom számára.

- TURCSÁNYI: Hát az is fontos, hogy semmiképpen ne akarjuk a problémával való foglalkozást kisajátítani magunknak, mások is foglalkoznak ezekkel a kérdésekkel, az alternatív csoportok, az egyházak, van ebben azért egy nagyon komoly állami felelősség is. Nagyon fontos, hogy alakuljon ki egy normál munkamegosztás és lehet, hogy a KISZ-nek ezt kezdeményeznie kell, ez viszont egy politikai húzás is lehetne a szakmaitipusu segítségnyújtás mellett.

- Vonzáskör - a szerkesztő-riporter: Simkó János volt.

KOSSUTH-adó

HIREK

18.30 h

Rövid tartalom-----

Genscher nyugatnémet külügyminiszter üdvözölte, hogy a Varsói Szerződés külügyminisztereinek bpi tanácskozásán szorgalmazták a tárgyalások mielőbbi megkezdését a hagyományos fegyverzetekről. A nyugatnémet politikus is úgy vélekedett, hogy ennek előfeltétele a bécsi utótallkozó sikeres befejezése. Arról is szólt, hogy a Vsz álláspontja tovább közeledett a nyugati elképzelésekhez. Genscher a maga részéről támogatásáról biztosította azt a keleti javaslatot, hogy az Egy. Államok és Kanada részvételével tartsanak széleskörű csúcsértekezletet a biztonságról. A nyugati sajtó egyébként egységesen üdvözli a bpi értekezleten elhangzott nyilatkozatot, a nyugatnémet, a spanyol és a belga lapok azt emelik ki, hogy a Vsz az eddigieknél is hatékonyabb bizalomerosztó intézkedéseket szorgalmaz.

Valószínűleg csak a November 7-i ünnepség után indítják el első útjára a szovjet ürrepülőgépet.-----Ism.

Egy neves szovjet közgazdász szerint a gazdasági reformot nem szabad áremelésekkel kezdeni. Csatalin azzal érvelt, hogy az árreform seholsem hozott megoldást minden gazdasági bajra, példaképp Magyarországot hozta fel, kijelentve, hogy az elmúlt 10 évben jelentősen nőtt a mezőgazdasági export, az ipar azonban nem fejlődött semmit sem. A SZU-beli gazdasági helyzetről a közgazdász azt mondta, hogy az elmúlt években folyamatosan romlott az életszínvonal, bár a hivatalos statisztikai adatok mást mutatnak. Közvetve bírálta a központi adatszolgáltatást, jelezve, hogy a szovjet közgazdászok nem egyszer külföldi forrásokból tájékozódnak hazájuk valós helyzetéről. Nyilatkozta végén úgy vélekedett, hogy a beteg szovjet gazdaságot csak az mentheti meg az összeomlástól, ha komoly nyugati hitelek-ből korszerű technológiát vásárol.

A. Szaharov szovjet akadémikus emlékközpont létrehozását javasolta a sztálini terror áldozatainak tiszteletére az akkori törvényt sértések kivizsgálására.-----Ism.

(hírek, 18.30 h)

A román parlament lemondta annak az osztrák küldöttségnek a látogatását, amely november elején a romániai falurendezésről kívánt személyes tapasztalatokat szerezni. Az osztrák parlamenti küldöttség már a nyár elején jelezte hogy Romániába kíván látogatni. Az időpontot kölcsönös egyeztetés után határozták meg, most azonban, két nappal az utazás előtt, román részről különösebb indoklás nélkül jelezték, nem tudják fogadni az osztrák képviselőket.

A megszállt területeken élő palesztinok általános sztrájkot hirdettek november elsejére, az izraeli választások első napjára.-----

Cis- Jordániában ismét tüntetők közé lőttek izraeli katonák. Egy 18 éves palesztin meghalt. Közben belehalt sérüléseibe egy másik palesztin fiatal, akit más sérülttel együtt tegnap vittek kórházba, miután összecsaptak izraeli katonákkal.

Algériában leváltották az ország másodikszámú vezetőjét, aki az ország pártjának titkárságának élén állt.-----

Kínában 17 bányász meghalt, amikor robbanás volt egy északkeleten lévő bányában. -----

A délutáni órákban a bpi Műszaki Egyetem előtt egyes környezetvédelmi csoportok ismételten tiltakoztak a Bős-Nagymarosi vízlépcső építése ellen. Az un. Nagymaros Bizottság, a Budakör és több más nem-hivatalos szervezet rendezésében több mint ezren tiltakoztak a vízierőmű építésének folytatása ellen. Mint ~~tu~~ósítónk jelentette, a békés megmozdulás szónokai eltérő nézeteket fejtettek ki, az Eötvös L. Tudományegyetem természetvédelmi klubja azt kívánja, hogy a szivárogtató csatornarendszerek teljes kiépítéséig és bekapcsolásáig ne zárják le az Öreg-Dunát, tavaszonként öblítsék át a holtágakat, ne legyen csúcsrajáratás a bősi erőműnél és a környéken telepítsenek őshunoskákat. A Nagymaros Bizottság véleménye szerint az Országgyűlés döntése nem tükrözte híven a lakosság akaratát, ezért aláírást gyűjtő íveket bocsátott ki népszavazás kiírását követelve. A szónokok meghallgatása után a gyűlés résztvevői békésen szétoszlottak.

(hírek, 18.30 h)

Bonnban is kisebb tüntetés volt a Bős-Nagymarosi vízlépcső megépítése ellen. Mintegy száz ember nyugatnémet és nemzetközi környezetvédelmi csoportok szervezésében a magyar nagykövetséghez vonult és levelet adott át. A dokumentumot SRAUB F. Brunonak az Elnöki Tanács elnökének címeték és az állt benne, hogy a bonni tüntetés résztvevői csalódottak, mert a magyar Országgyűlés a vízlépcső építésének folytatására szavazott.

A Bécs-Budapest autópálya mielőbbi megépítése mellett foglalt állást a burgenlandi tartományi kormány elnöke. Beszélt arról is, hogy már megkezdődtek az előkészületek a Fertő-tó körüli nemzeti park létrehozásról. Együttal sürgette Magyarországot és Csehszlovákiát, hogy az eddiginél jobban foglalkozzon a környezetvédelemmel.

A Forint konveribilissá tételét sürgette VILLÁNYI Miklós pénzügyminiszter, egy badacsonytomai szakmai tanácskozáson. Mint mondta, a szocialista piacgazdaság megteremtésének és a világ gazdaságba integrálódásnak egyik feltétele a konvertibilis pénz megteremtése. Nehezíti a terv végrehajtását, hogy Magyarország szoros kapcsolatokkal kötődik a KGST-hez és hogy elsőként nekünk kell megtörni a több évtizede bevezetett pénzügyi rendszert. VILLÁNYI Miklós szerint a konvertibilis forint növelheti a külföldi befektetéseket Magyarországon és elősegítené az adósságállomány csökkentését.

- ooo - 0 - ooo -

PETŐFI-adó

SPORTÖSSZEFOGLALÓ

18.45 h

Futball eredmények:

Veszprém-Rába ETO 2:1

Újpesti Dózsa- Honvéd 0:1

Ferencváros-Videoton 2:1

Szombathely- Zalagerszeg 2:1

VASAS-Tatabánya 0:3

- ooo - 0 - ooo -

PETŐFI-adó

HIREK

19.00 h

Genscher nyugatnémet külügyminiszter üdvözölte, hogy a VSz külügy-miniszttereinek bpi tanácskozásán szorgalmazták a tárgyalások mielőbbi megkezdését a hagyományos fegyverzetekről.-----Ism.

A megszállt területeken élő palesztinok általános sztrájkot hirdettek meg november 1-re.-----Ism.

Délután a Műszaki Egyetem előtt egyes környezetvédelmi csoportok ismét tiltakoztak a Bős-Nagymarosi vízierőmű építése ellen.----Ism.

A Bécs-Budapest autópálya mielőbbi megépítése mellett foglalt állást burgenlandi tartományi kormány elnöke.-----ism.

- ooo - 0 - ooo -

PETŐFI-adó

HIREK

21.00 h

Az ENSz kompromisszumos javaslatot terjeszt Irak és Irán elé a Genfben hétfőn folytatódó tűzszüneti tárgyalásokon. A világszervezet főtitkára, aki ismét személyesen közvetít a két hadban álló ország között, már megérkezett a svájci városba.-----Ism.

A román parlament az utolsó pillanatban lemondta egy osztrák küldöttség fogadását. Az oszták parlamneti képviselők a romániai falurendezésről akartak személyes tapasztalatokat szerezni. Útjuk időpontját már nyáron egyeztették, és olyan területekre kívántak ellátogatni, ahol németajkúak is élnek. Az út román részről történt lemondásával kapcsolatban az osztrák Néppárt egyik szóvivője kijelentette, hogy az román hatóságok rossz lelkiismeretéről tanúskodik.

Budapesten ma a Bős-Nagymarosi vízlépcső ellen tüntetett több nem-hivatalos szervezet. Délután a Műszaki Egyetem előtti gyűlésen a szónokok népszavazás kiírását követelték. Ennek érdekében

(hírek, 21 h)

aláírásokat is gyűjtöttek. - Este fáklyás felvonuláson több mint ezren mentek a Margit-szigetről a Petőfi szoborig. - Tüntetés volt az erőmű építésének folytatása ellen több nyugateurópai városban is.

A Budapest-Bécs autópálya mielőbbi megépítése mellett foglalt állást a burgenlandi tartományi kormány elnöke, rádióbeszédében közölte, hogy megkezdődtek az előkészületek az osztrák-magyar határ mentén húzódó Fertőtó körüli Nemzeti Park kialakítására. -----Ism.

- ooo - 0 - ooo -

KOSSUTH-adó

HIREK

22.00 h

Genscher nyugatnémet külügyminiszter üdvözölte a VSz külügyminisztereinek bpi felhívását, amely szorgalmazza, hogy a bécsi utótalálkozó sikeres befejezése után azonnal kezdődjenek tárgyalások a hagyományos fegyverzetek csökkentéséről. A politikus elismerte, hogy a VSz álláspontja tovább közeledett a nyugati elképzelésekhez. Genscher támogatja a VSz-nek azt a javaslatát, hogy az Egy.Államoké s Kanada részvételével tartsanak csúcsértekezletet a hagyományos biztonságról. A nyugatnémet külügyminiszter első sorban annak a fontosságát hangsúlyozta, hogy kölcsönösen szüntessék meg a meglepetésszerű támadások lehetőségét. A nyugati sajtó egyébként nagy terjedelemben és pozitívan foglalkozik a bpi tanácskozással. A nyugatnémet keresztény pártok szóvivője .....
.....(érthetetlen).....

Az ENSZ kompromisszumos javaslatot terjeszt Irak és Irán elé a Genfben hétfőn .....tárgyalásokon.-----Ism.

Az Izrael megszállta területeken általános sztrájkot hirdettek a palesztinok anovember 1-n esedékes választásokra.-----Ism.

Cis-Jordániában újabb összecsapások voltak izraeli katonák és palesztinok között.-----Ism.

(hírek, 22 h)

A prágai tv élesen bírálta azokat, akik a hatóságok tilalma ellenére tüntetéseket akartak rendezni a Csehszlovák állam megalakulásának 70. évfordulóján. Tudósítónk Forró Evelin:

- A prágai tv híradója kommentárban ítélte el azokat, akik a köztársaság kikiáltásának évfordulóján tüntettek a Vencel-téren. A háromnapos ünnep eseményeinek összefoglalójában a műsorvezető megemlítette, hogy egy közvélemény kutatás alapján tudják, a lakosság háromnegyede támogatja az átalakítási folyamatot CS-ban, ám vannak olyanok, akik ezt kudarcra akarják kárhoztatni. Sajátos elképzeléseik vannak a jelenről és a jövőről, káoszt igyekeznek kelteni. provokációnak nevezte azt a pénteki megmozdulást, amikor kb. ötezer ember gyűlt össze a Vencel téren és a tilalom ellenére megakarta ünnepleni az önálló államiség létrejöttének 70. évfordulóját. Mint arról már beszámoltam, a tüntetőket vízágyúkkal, könnygázzal és rendőrkutyákkal oszlatták szét, 87 embert őrizetbe vettek. Eredetileg az ellenzék tegnap délutánra is tüntetést hirdetett de ezt már előre megakadályozták. A rendőrség kordonnal vette körül a Vencel teret, egy jóideig sem autóval, sem villamossal nem lehetett bemenni a térre. Készültség volt az óváros téren és a környező utcákban is. A CETEKA hírügynökség egyelőre nem adott hírt arról, hogy a letartóztatottak közül elnegedtek-e valakit.

-

A román parlament az utolsó pillanatban lemondta egy osztrák küldöttség fogadását.-----Ism.

Egy neves szovjet közgazdász szerint a beteg szovjet gazdaságot rövid távon az mentheti meg az összeomlástól, ha a nyugati hitelekkel korszerű technológiát vásárol és versenyképes termékekkel jelenik meg a világpiacon.-----Ism.

A Környezetvédelmi Világnap alkalmából Budapesten, Pécsen és több nyugati országban tüntettek a Bős-Nagymarosi vízlépcső ellen. A Nagymaros Bizottság által meghirdetett akciónak a fővárosban egy sor nem-hivatalos szervezet vett részt. Délután a Műszaki Egyetem

(hírek, 22 h)

előtti gyűlésen a szónokok a legkülönbözőbb érveket hangoztatták. Volt olyan nézet, amely az erőmű megépülésével számolt és csupán at hangoztatta, hogy nem szabad csúcsra járatni az erőművet, és a szivárogtató csatornarendszerek üzembehelyezéséig nem szabad levágni az Öreg-Dunát. Másfelől viszont olyan jelszavak is elhangzottak a tüntetésen, hogy az Elnöki Tanács oszlással fel az Országgyűlést, és írjon ki választásokat. Az akció meghirdetője a nagymaros Bizottság, aláírásgyűjtő íveket terjesztett népszavazás kiírását követelve. Érvük azvolt, hogy az Országgyűlés döntése a vizlépcső építésének folytatására nem tükrözte hivan a lakosság akarátát. A gyűlés után a résztvevők békésen szétoszlottak. - Este fáklyás felvonulást tartottak a tiltakozás jegyében. Többezer ember vonult a Margit hídtól a Petőfi szoborig. - Pécssett kétszázan gyűltek össze a Széchenyi téren, legnagyobbbrészt fiatalok, ugyan-csak népszavazást követelve. - A küföldi tüntetésekről beszámoló hírügynökségi jelentések szerint a legtöbb helyen, így pl. Washing-tonban és Brüsszelben csupán egy-két tucat ember gyűlt össze az ottani magyar nagykövetségek előtt. Egyedül Bonnban vonultak fel mintegy százan.

-----egyéb hírek ismétlése -----

Békés-megyében összeütközött két szemlyvonat Dévaványánál, nem sérült meg senki. Három vagon kisiklott, a kár kb. 200.000 ft. A baleset oka ismeretlen.

IDŐJÁRÁSJELENTÉS:

- Derült száraz, szokatlanul hideg idő várható. A nyugati szél kissé megélénkül. Az éjszakai hőmérséklet minusz 3 és minusz 8 fok között, a nappali 4- és 9 fok között alakul. A fővárosban is derült, száraz hideg idő lesz. Eleinte még élénk, majd mérsékelt légmozgás várható. A hőmérséklet kora reggel -5 és -6 fok között, kora délután 8 fok körül alakul.